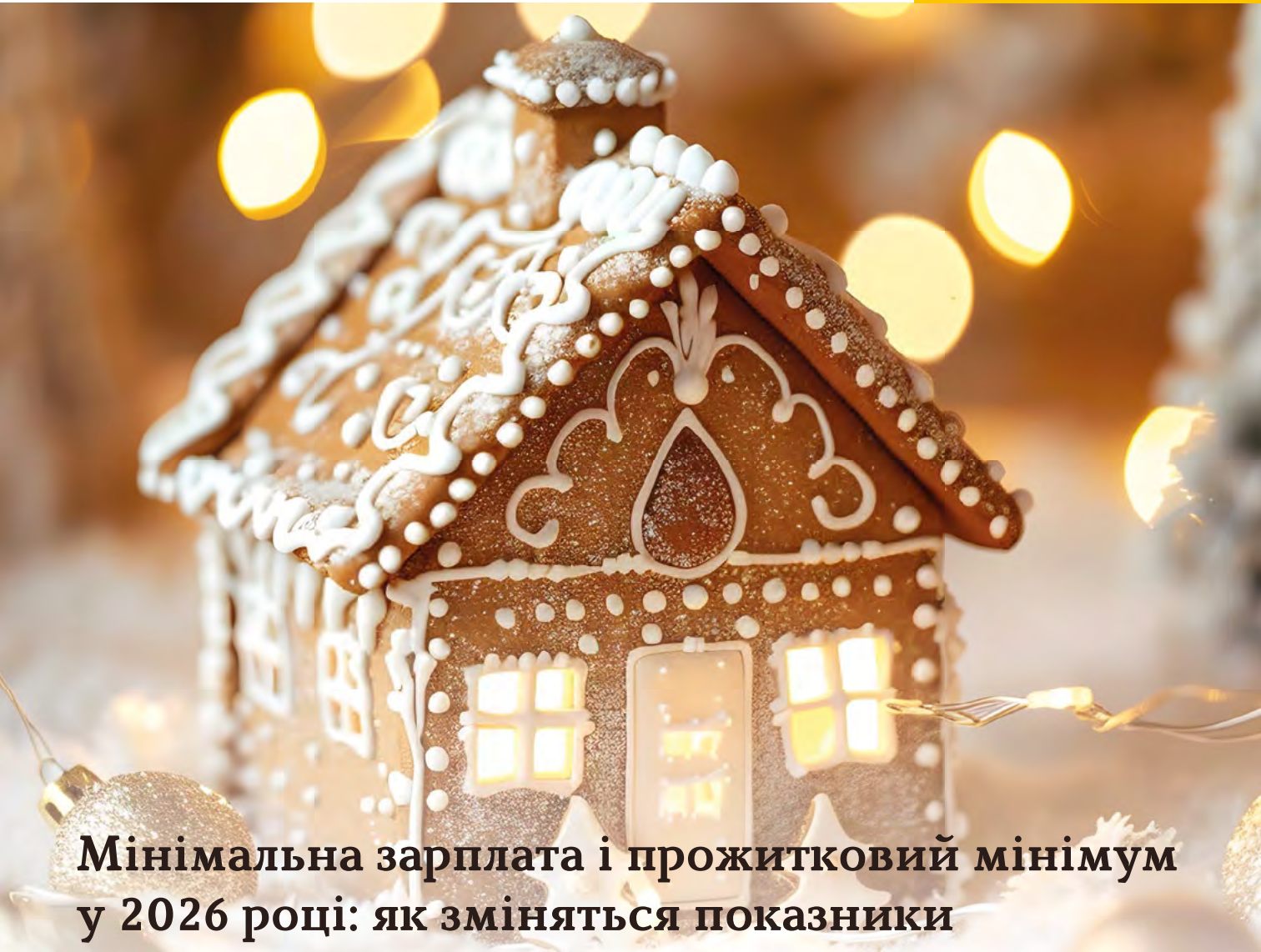

Головбух Агро

№ 24
Грудень 2025

 Експертус
ЦИФРОВЕ ВИДАВНИЦТВО

Мінімальна зарплата і прожитковий мінімум у 2026 році: як зміняться показники

Алгоритм аудиту
рядків Розрахунку
сільгоспчастки

Інвентаризація
зернових

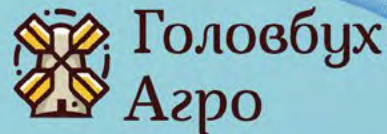

Чергові зміни
в порядку бронювання
з 9 грудня

ВЕБІНАРИ

Лише гарячі теми

Безплатно для передплатників

Олена
Озерова

Тетяна
Купчик

Альона
Любанова

Ганна
Чернишова

Олена
Сердюк

Реєструйтеся на seminar.expertus.com.ua

Отримуйте відповіді від експертів
під час прямих трансляцій

Переглядайте записи минулих вебінарів

Михайленко Дмитро,

керуючий партнер юридичної компанії «Ctowe LF Ukraine», голова Комітету підприємців з податкових питань при Торгово-промисловій палаті України

Добродій Тетяна,

головний консультант секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики

Єфімов Олександр,

адвокат, аудитор, доцент кафедри цивільного та трудового права Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, доктор філософії права

Висіцька Ірина,

адвокат із 21-річним досвідом у сфері земельних відносин, керуюча Адвокатським бюро «Висіцької «ВІВ Лігал»

Кричун Петро,

президент Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України, канд. екон. наук (PhD), MBA, CFO групи компаній

Рогозний Сергій,

сертифікований аудитор, юрист, керівник комітету з фінансів Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України

Чмерук Микола,

начальник Офісу великих платників податків ДПС

Київ
2025

Зміни, про які маєте знати, щоб вдало завершити рік

На фінішну пряму вийшов наш бухгалтерсько-податковий рік. Насамперед хочемо привітати вас із закінченням такого непростого та насиченого змінами року. Сподіваємося, що й наступного року ви залишатиметеся з нами. А ми так само допомагатимемо вам у повсякденній роботі.

В останньому номері 2025 року ми зібрали для вас чимало роз'яснень і корисних порад про те:

- як провести аудит рядків Розрахунку частки сільськогосподарського товаровиробництва. У пригоді стане пам'ятка. Скачайте її та користуйтеся;
- які зміни внесли до порядку бронювання. Зауважте, що новації діють із 9 грудня. Встигніть ознайомитися;
- як забезпечити бухгалтера електроенергією та інтернетом. Збережіть корисну шпаргалку;
- який порядок інвентаризації зернових, а також як облікувати та оподаткувати її результати. Зразки заповнення стануть у пригоді.

Особливу увагу приділіть огляду нових розмірів мінімальної зарплати та прожиткового мінімуму в 2026 році. Тримайте розрахунок показників, які мають бути під рукою.

Якщо залишаться запитання, то телефонуйте на Гарячу лінію Головбух Агро за номером **0 800 21 11 32** або пишіть нам на agro@expertus.com.ua.

До зустрічі в новому році!

З повагою
Наталія Дубчак,
головний редактор

оплата праці

Микола Кирильчук

- 3** Мінімальна зарплата і прожитковий мінімум у 2026 році: як зміняться показники

податки

Олена Озерова

- 12** Алгоритм аудиту рядків Розрахунку сільгоспчастки

Ганна Чернишова

- 15** Тимчасово зберігаєте шини до передачі на утилізацію: чи сплачувати екоподаток

організація діяльності

Микола Кирильчук

- 22** Чергові зміни в порядку бронювання з 9 грудня

- 29** Як забезпечити бухгалтера електроенергією та інтернетом

облік

Олена Рижикова,

Олена Озерова

- 31** Інвентаризація зернових

Олена Озерова

- 41** Інвентаризація активів та зобов'язань на території бойових дій і ТОТ: чекліст для юрособи

управління ризиками

- 43** Інтерв'ю з президентом ФПБАУ: чому профсертифікація – найкраща інвестиція для бухгалтера

оплата праці

У 2026 рік ввійдемо з новими розмірами мінімальної зарплати. Це привід переглянути зарплатні показники та неоподатковувані ліміти. Від розміру мінімальної зарплати також визначають мінімальні та максимальні суми ЄСВ. ФОПи отримають оновлені ліміти доходів і суми податків на 2026 рік. Експерт розрахував показники, які мають бути під рукою

Мінімальна зарплата і прожитковий мінімум у 2026 році: як зміняться показники

Микола Кирильчук,
експерт з оплати праці
та податкового обліку
Експертус Головбух, Київ

Розміри мінімальної зарплати (МЗП) і прожиткового мінімуму востаннє змінювали з 01.04.2024. Після півторарічної перерви з 01.01.2026 нарешті збільшують розміри цих основних соціальних стандартів. Їх визначили в статтях 7 та 8 Закону про Держбюджет-2026¹. Розглянемо показники, з якими працюватимемо у 2026 році.

Мінімальна оплата праці та посадові оклади

8647 грн — така сума МЗП упродовж січня — грудня 2026-го, нижче за яку не можна нараховувати зарплату працівникові за повністю виконану місячну норму праці (ч. 1 ст. 3-1 Закону про оплату праці²). Розміри МЗП і прожиткового мінімуму знайдете в *Таблиці 1*.

Таблиця 1

Мінімальна зарплата і прожитковий мінімум

Показник	Розміри, грн
Мінімальна зарплата:	
— місячна	8647
— погодинна	52
Прожитковий мінімум:	
— для дітей віком до 6 років	2817

¹ Закон України «Про Державний бюджет на 2026 рік» від 03.12.2025 № 4695-ІХ.

² Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР.

Закінчення Таблиці 1

Показник	Розміри, грн
— дітей віком від 6 до 18 років	3512
— працездатних осіб	3328
— осіб, які втратили працездатність	2595
— на одну особу в розрахунку на місяць	3209

Посадовий оклад (тарифну ставку) працівникові можна встановити нижчим за рівень МЗП. Його розмір має бути не меншим за розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб на 1 січня календарного року (ч. 6 ст. 6 Закону про оплату праці). У 2026 році — **3328 грн.**

Якщо працівникові нарахували за місяць меншу зарплату, ніж МЗП, встановіть доплату (ч. 3 ст. 3-1 Закону про оплату праці). Водночас **вилучайте з розрахунку доплати** до рівня МЗП доплати за шкідливі умови праці, роботу в нічний та надурочний час, роз'їзний характер робіт, премії до святкових і ювілейних дат.

Перегляньте посадові оклади у штатних розписах із 01.01.2026, якщо умови колективного чи положення про оплату праці вимагають прив'язувати їх розміри до МЗП і кратно до розмірів прожиткового мінімуму.

Бронювання працівників

Розмір нарахованої середньої зарплати працівників — **обов'язковий критерій**, за яким підприємство визнають критично важливим для економіки та життєдіяльності населення (пп. 6 п. 2 Порядку № 76 та Критеріїв критичності³). Критичний статус дає змогу бронювати працівників.

Середня зарплата працівників за останній календарний місяць має бути не меншою за 2,5 МЗП (у 2026 році — **21 617,50 грн**). Коли формуватимете пакет документів для отримання критичного статусу

в лютому 2026-го, додайте довідку про середню зарплату на підприємстві у січні. Вона має перевищувати 21 617,50 грн.

У заброньованого працівника нарахована щомісячна зарплата впродовж строку, на який його забронювали, має становити не менше ніж 2,5 МЗП по країні (абз. 3 п. 8

Порядку № 76). Упродовж 2026 року дотримуйтеся показника вище за 21 617,50 грн.

СТАТТЯ ДО ТЕМИ
Наказ про підвищення посадових окладів — чи можна від нього відмовитися
(«Головбух Агро», № 6/2024)

Не менше ніж 21 617,50 грн

нараховуйте заброньованому працівникові щомісяця у 2026 році

³ Порядок та критерії визначення підприємств, установ і організацій, які є критично важливими для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період, а також критично важливими для забезпечення потреб Збройних Сил, інших військових формувань в особливий період, затверджені постановою КМУ від 27.01.2023 № 76.

Індексація зарплат

У 2026 році індексацію знов «обнулить» із січня, який берить за базовий місяць. Такий сценарій вже реалізували у 2024—2025 роках.

На 2026 рік таку вимогу містить стаття 41 Закону про Держбюджет-2026:

Установити, що обчислення індексу споживчих цін для індексації грошових доходів населення провадиться наростаючим підсумком починаючи з січня 2026 року, який приймається за 1 або 100 відсотків. Сума індексації, яка склалася у грудні 2025 року, у січні 2026 року не нараховується.

Тож у січні 2026-го індексацію не проводьте. Починаючи з індексу споживчих цін (ІСЦ) за лютий (його опублікують до 10.02.2026) заново обчислюйте коефіцієнт індексації. Оскільки ІСЦ за **січень** взяли за 1 або 100%, він **є базовим для всіх без винятків** працівників.

У 2026 році індексація може виникнути не раніше ніж у квітні, але за умови, що ІСЦ за лютий 2026-го перевищить поріг у 103%.

Індексацію, що склалася в грудні 2025-го, не нараховуйте ані в січні 2026-го, ані згодом. Жодні фіксовані індексації не перейдуть із 2025-го у 2026 рік.

Зарплату індексуйте в межах прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Його розмір на весь 2026 рік становить **3328 грн** (абз. 2 п. 4 Порядку № 1078⁴).

Мінімальний та максимальний розміри лікарняних і декретних

Мінімального розміру для лікарняних Закон № 1105⁵ не передбачає. Натомість декретні в розрахунку на місяць не можуть бути меншими за МЗП на час настання страхового випадку (ч. 2 ст. 19 Закону № 1105).

Максимальна величина лікарняних і декретних у розрахунку на місяць не має перевищувати **максимальної бази** нарахування ЄСВ (ч. 3 ст. 17, ч. 2 ст. 19 Закону № 1105). Для працівників та гіг-спеціалістів резидентів Дія Сіті — не перевищувати розміру зарплати (винагорода), з якого фактично сплатили страхові внески.

У січні – грудні 2026-го максимальна база нарахування ЄСВ становитиме 20 МЗП – **172 940 грн**.

СТАТТЯ ДО ТЕМИ
Індексація зарплати
у грудні 2025-го: кому
та які суми
(«Головбух Агро»,
№ 23/2025)

⁴ Порядок проведення індексації грошових доходів населення, затверджений постановою КМУ від 17.07.2003 № 1078.

⁵ Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 № 1105-XIV.

СТАТТЯ ДО ТЕМИ
ЄСВ 8,41% для працівників
з інвалідністю: дев'ять
ситуацій
 («Головбух Агро»,
 № 20/2025)

На 2026 рік тимчасово призупинили дію пункту 4 частини першої статті 1 Закону про ЄСВ⁶. Максимальну межу бази нарахування ЄСВ встановили у статті 32 Закону про Держбюджет-2026. Аналогічна норма діяла у 2025 році. **Виняток** — грошове забезпечення, грошові винагороди та інші виплати, що їх нараховують військовослужбовцям, поліцейським та особам рядового і начальницького складу. Для таких доходів на 2026 рік залишили максимальну базу нарахування ЄСВ на рівні 15 МЗП — **129 705 грн.**

Додатково визначили обмеження для застрахованих осіб, страховий стаж яких за останніх 12 місяців перед страховим випадком менший за шість місяців:

- **лікарняні** не мають перевищувати розміру, обчисленого з МЗП на час настання страхового випадку;
- **декретні** — розміру допомоги, обчисленого з двократного розміру МЗП на час настання страхового випадку (ч. 4 ст. 12 Закону № 1105) (табл. 2).

Таблиця 2

Максимальні та мінімальні суми лікарняних і декретних

Показник	Розмір, грн
Мінімальний розмір декретних:	
— місячний;	8647,00
— денний	284,07
Максимальний місячний розмір лікарняних і декретних	172 940,00
Максимальна денна зарплата, якщо страховий стаж за останніх 12 місяців менший ніж шість місяців:	
— для лікарняних;	284,07
— декретних	568,13

Відпускні та компенсація за невикористану відпустку

Якщо в розрахунковому періоді працівник не отримував зарплати, середньоденний заробіток визначаєте з тарифної ставки, посадового (місячного) окладу (п. 4 Порядку № 100⁷). Коли розмір посадового окладу менший за розмір МЗП, обчислюєте середню зарплату зі встановленого розміру МЗП на час розрахунку. Упродовж 2026-го — це **8647 грн.**

Аліменти

Мінімальний гарантований розмір аліментів на одну дитину не може бути меншим за 50% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку (ч. 2 ст. 182 Сімейного кодексу України; СК). Коли

⁶ Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI.

⁷ Порядок обчислення середньої заробітної плати, затверджений постановою КМУ від 08.02.1995 № 100.

заробітку (доходу) платника аліментів достатньо, суд може присудити мінімальний рекомендований розмір аліментів на одну дитину — прожитковий мінімум для дитини відповідного віку.

Коли аліменти стягують у частці заробітку (доходу), їх розмір на кожну дитину не має перевищувати **10 прожиткових мінімумів** для дитини відповідного віку (ч. 5 ст. 183 СК) (табл. 3).

Таблиця 3

Мінімальні та максимальні аліменти на дитину

Показник, грн	Вік дитини		
	до 6 років	від 6 до 18 років	від 18 до 23 років
Мінімальний гарантований розмір	1408,50	1760,50	1664,00
Мінімальний рекомендований розмір	2817,00	3521,00	3328,00
Максимальний розмір	28 170,00	35 210,00	33 280,00

Мінімальний страховий внесок і максимальна база нарахування ЄСВ

Якщо місячний заробіток працівника, на який нараховують ЄСВ, не перевищує розміру МЗП, дотягуйте суму ЄСВ до розміру мінімального страхового внеску (ч. 5 ст. 8 Закону про ЄСВ). Визначайте його як **добуток МЗП і ставки ЄСВ**.

Застосовуйте це правило щодо основних працівників та внутрішніх сумісників. Воно **не працює**:

- для зовнішніх сумісників;
- працівників, які —
  - є особами з інвалідністю;
  - працюють за трудовим договором із нефіксованим робочим часом;
  - весь місяць були у відпустці без збереження зарплати, із якими призупинили трудовий договір, або база нарахування ЄСВ за місяць дорівнює нулю з іншої причини.

Для таких працівників ставку ЄСВ множите на фактичну зарплату. Резиденти Дія Сіті також нараховують ЄСВ у розмірі мінімального страхового внеску:

- працівникам — на суму зарплати незалежно від її розміру;
- спеціалістам за гіг-контрактами — на суму винагороди за виконання робіт (надання послуг) незалежно від її розміру (ч. 14-1 ст. 8 Закону про ЄСВ).

Максимальна база нарахування ЄСВ впродовж 2026 року становить: **20 МЗП — 172 940 грн** (ст. 32 Закону про Держбюджет-2025).

У 2026 році, як і у 2025-му, тимчасово призупинили дію пункту 4 частини першої статті 1 Закону про ЄСВ. **Вияток** — грошове забезпечення, грошові винагороди та інші виплати, що їх нараховують

СТАТТЯ ДО ТЕМИ
П'ять поширених ситуацій
сплати ЄСВ з мінзарплати
 («Головбух Агро»,
 № 10/2025)

військовослужбовцям, поліцейським та особам рядового і начальницького складу. Для таких доходів на 2026 рік залишили максимальну базу нарахування ЄСВ на рівні 15 МЗП — **129 705 грн.**

ЄСВ, нарахований за місяць, не може перевищувати добутку максимальної бази нарахування і ставки ЄСВ (ч. 3 ст. 7 Закону про ЄСВ) (табл. 4).

Таблиця 4

Максимальний та мінімальний ЄСВ

Показник	Розмір, грн
Мінімальний страховий внесок за місяць	1902,34
Максимальна місячна база, з якої нараховують ЄСВ	172 940,00
Максимальний місячний розмір нарахованого ЄСВ	38 046,80

Податкова соціальна пільга

Податкову соціальну пільгу (ПСП) застосовуйте до місячної суми зарплати працівника, якщо її розмір не перевищує граничного розміру доходу для ПСП. Він дорівнює добутку розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи станом на 1 січня звітного податкового року і коефіцієнта 1,4 (пп. 169.4.1 Податкового кодексу України; ПК). Результат округляйте до найближчих 10 грн.

Граничний дохід у 2026 році — **4660 грн** (3328 грн × 1,4). Він значно менший за мінімальну зарплату, яка впродовж 2026 року становить 8647 грн. Тож на ПСП не зможе розраховувати переважна більшість працівників. Розмір їх зарплати за умови відпрацювання повного робочого місяця значно перевищує граничний дохід для застосування ПСП.

Базова ПСП становить 50% прожиткового мінімуму для працездатної особи (в розрахунку на місяць), встановленого законом на 1 січня звітного податкового року (пп. 169.1.1 ПК). Право на ПСП має кожен працівник. Її розмір у 2026 році — **1664 грн** (3328 грн × 50%).

Базову ПСП застосовують здебільшого до зарплати працівників, які працюють на умовах неповного робочого часу. Наприклад, коли працівник працює на 0,5 ставки, гарантований мінімальний розмір його зарплати у 2026 році — 4323,50 грн (8647 грн × 0,5). За такого рівня зарплати працівник має право на зменшення оподаткованого доходу на розмір ПСП.

Працівник також не відпрацює місячної норми робочого часу, і його зарплата за місяць, можливо, буде менша, аніж граничний дохід для ПСП, у разі:

- відпустки без збереження зарплати, для догляду за дитиною до трьох років;
- призупинення трудового договору;
- працевлаштування наприкінці місяця або звільнення на початку місяця.

Базова ПСП

у 2026 році становить 1664 грн

Якщо працівник належить до пільгової категорії, що підтвердить наданими документами, можливі підвищені розміри ПСП (табл. 5).

Таблиця 5

Розміри ПСП

Показник	Сума, грн
Граничний дохід для застосування ПСП (загальний випадок)	4660
Базова ПСП (пп. 169.1.1, 169.1.2 ПК)	1664
ПСП у розмірі 150% базової ПСП (пп. 169.1.3 ПК)	2496
ПСП у розмірі 200% базової ПСП (пп. 169.1.4 ПК)	3328

Окремо розглянемо право застосувати ПСП на дітей. Причина — граничний розмір для ПСП одному з батьків (пп. 169.1.2, пп. «а», «б» пп. 169.1.3 ПК). Його визначаєте як добуток граничного доходу для ПСП і кількості дітей (табл. 6).

Таблиця 6

ПСП для працівників із дітьми

Категорія працівника	Граничний розмір для ПСП, грн	Розмір ПСП, грн
Утримує двох і більше дітей віком до 18 років	Для одного з батьків — 4640 × кількість дітей віком до 18 років. Для другого — 4640	1664 × кількість дітей віком до 18 років
Одинокa мати (батько), вдова (вдівець) чи опікун, піклувальник, які мають дитину (дітей) до 18 років		2496 × кількість дітей віком до 18 років
Утримує дитину (дітей) з інвалідністю віком до 18 років		2496 × кількість дітей з інвалідністю віком до 18 років

Неоподатковувані добові

Не включаєте до оподаткованого доходу добові витрати у відрядженні Україною в сумі не більше за 0,1 МЗП, чинної на 1 січня податкового (звітного) року, в розрахунку за кожен календарний день (пп. 170.9.1 ПК). У 2026 році — **864,70 грн.**

Добові витрати для закордонних відряджень не змінилися — не вище за 80 євро за кожен календарний день за офіційним обмінним курсом НБУ на кожен такий день.

Неоподатковувані розміри інших доходів

Розміри неоподатковуваних доходів працівників визначаєте за показниками МЗП і прожиткового мінімуму. Ці показники знайдете в розділі IV ПК (табл. 7).

864,70 грн —

неоподатковуваний розмір добових по Україні у 2026 році

Розміри неоподатковуваних доходів працівників

Вид доходу	Розмір, грн
Негрошовий подарунок (пп. 165.1.39 ПК)	2161,75
Нецільова благодійна допомога, в т. ч. матеріальна (пп. 170.7.3 ПК)	4660,00
Допомога на поховання (пп. «б» пп. 165.1.22 ПК)	9320,00
Плата на користь вітчизняних вищих та професійно-технічних навчальних закладів за здобуття освіти, підготовку чи перепідготовку (пп. 165.1.21 ПК)	25 941,00
Борг за укладеним цивільно-правовим договором, за яким сплинув строк позовної давності (пп. 164.2.7 ПК)	1664,00
Основна сума боргу (кредиту), що його простив (анулював) кредитор за своїм самостійним рішенням, не пов'язаним із процедурою банкрутства, до сплину строку позовної давності (пп. 165.1.55, пп. «д» пп. 164.2.17 ПК)	2161,75
Виплати чи відшкодування (окрім зарплати чи інших виплат і відшкодувань за цивільно-правовими договорами) за рішенням профспілки (пп. 165.1.47 ПК)	4660,00

Суми доходів, що перевищують наведені розміри, оподатковують **ПДФО та військовим збором на загальних підставах.**

Податки для ФОПів на ЄП

Щоб бути платником єдиного податку (ЄП), обсяг доходу за календарний рік не має перевищувати для ФОПа:

- першої групи — **167 МЗП** на 1 січня податкового (звітного) року;
- другої групи — **834 МЗП** на 1 січня податкового (звітного) року;
- третьої групи — **1167 МЗП** на 1 січня податкового (звітного) року (п. 291.4 ПК).

Фіксовані ставки ЄП з розрахунку на календарний місяць:

- для першої групи — не більше ніж **10%** прожиткового мінімуму;
- для другої групи — не більше ніж **20%** МЗП (п. 293.2 ПК).

Платники третьої групи сплачують ЄП у розмірі:

- **3%** доходу (платники ПДВ);
- **5%** доходу (не платники ПДВ) (п. 293.3 ПК).

Ставки військового збору для ФОПів-єдинників:

- першої і другої груп — **10% МЗП** на 1 січня податкового (звітного) року, з розрахунку на календарний місяць;
- третьої групи — **1% доходу** (пп. 1.3 п. 16-1 підрозд. 10 розд. ХХ ПК).

Розмір ЄСВ за себе ФОПи-єдинники визначають на свій розсуд, але не більше за максимальну базу нарахування ЄСВ. Сума ЄСВ також не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску (п. 3 ч. 1 ст. 7 Закону про ЄСВ) (табл. 8).

Таблиця 8

Розміри податків та ЄСВ для ФОПів-єдинників

Група ЄП	Річний ліміт доходу, грн	Розмір (ставка) ЄП, грн, %	Військовий збір, грн, %	Мінімальний ЄСВ за себе, грн
Перша	1 444 049	332,80 грн/місяць	864,70 грн/місяць	5707,02 – за квартал або 1902,34 – за місяць
Друга	7 211 598	1729,40 грн/місяць		
Третя	10 091 049	5% або 3% (+ ПДВ) доходу	1% доходу	

Місцеві податки та збори

Місцеві ради щороку фіксують ставки місцевих податків і зборів своїм рішенням.

туристичний збір

Ставки збору за кожен добу тимчасового розміщення особи для:

- внутрішнього туризму — 0,5% МЗП (у 2026 році — **43,24 грн**);
- в'їзного туризму — 5% МЗП (у 2026 році — **432,35 грн**) (пп. 268.3.1 ПК).

податок на нерухомість

Ставки податку для об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості залежно від місця розташування (зональності) і типів об'єктів нерухомості встановлюють у розмірі, що не перевищує 1,5% МЗП (станом на 1 січня) за 1 кв. м. бази оподаткування (пп. 266.5.1 ПК). У 2026 році — **129,71 грн**.

транспортний податок

Об'єктом оподаткування є легкові автомобілі:

- з року випуску яких сплинуло не більше ніж п'ять років (включно);
- середньоринкова вартість яких перевищує 375 МЗП на 1 січня (пп. 267.2.1 ПК). У 2026 році — **3 242 625 грн**.

збір за паркування авто

Ставку збору встановлюють за кожен день діяльності з паркування у гривні за 1 кв. м площі земельної ділянки, відведеної під паркування, в розмірі до 0,075% МЗП станом на 1 січня (пп. 268-1.3.1 ПК). У 2026 році — **6,49 грн**.

Олена Озерова,
керівник експертної групи Експертус Головбух, Київ

Аграрії, які бажають у 2026 році працювати на четвертій групі єдиного податку, зобов'язані забезпечити частку сільгосптоваровиробництва за 2025 рік у розмірі не менше ніж 75% загального доходу. Проведіть аудит рядків Розрахунку частки сільськогосподарського товаровиробництва. У пригоді стане пам'ятка

Алгоритм аудиту рядків Розрахунку сільгоспчастки

В одній пам'ятці (табл.) ми зібрали підказки, що допоможуть провести аудит рядків Розрахунку частки сільськогосподарського товаровиробництва (далі — Розрахунок сільгоспчастки).

Рядок Розрахунку сільгоспчастки	Операція	Так	Ні	Коментар
Рядок 1. Сума доходу сільськогосподарського товаровиробника, отриманого від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва, продуктів її переробки	Передплата (аванс) за реалізовану сільгосппродукцію		+	Не є доходом згідно з пп. 6.3 НП(С)БО 15 «Дохід»
	Продаж сільськогосподарських послуг	1	+	Вимоги пп. 298.8.3 Податкового кодексу України (ПК)
	Реалізована та повернена протягом року сільгосппродукція		+	Не є доходом згідно з НП(С)БО 15 та пп. 298.8.3 ПК
	Продаж довгострокових біологічних активів (ДБА) рослинництва та тваринництва, що оцінили за справедливою вартістю	2	+	Вимоги пп. 198.8.3 ПК

¹ Виняток — агропідприємства, що утворили шляхом злиття, приєднання, перетворення, поділу або виділення. Операції із надання супутніх послуг збільшать агродохід у рядку 1.8 Розрахунку сільгоспчастки.

² Із 18.07.2025, коли до Розрахунку сільгоспчастки внесли зміни. До цієї дати агродоходи можна було збільшити на суму доходу від продажу ДБА, що оцінили лише за первісною вартістю.

Продовження Таблиці

Рядок Розрахунку сільгоспчастки	Операція	Так	Ні	Коментар	
	Продаж сільгосппродукції, вирощеної із сировини власного виробництва на давальницьких умовах	+		Вимоги пп. 298.8.3 ПК	
	Продаж сільгосппродукції, яку виростили на землях, що взяли в суборенду	+			
	Продаж власно вирощеної продукції тваринництва ³	+			
	Продаж незавершеного виробництва, зокрема посівів		+		Не відповідає поняттю «сільгосппродукція» з пп. 14.1.234 ПК
	Продаж надлишкової сонячної енергії ⁴ , біометану та електроенергії, що виробили шляхом переробки власної агропродукції ⁵		+		
	Продаж сільгосппродукції, яку зібрали на землях, право оренди на які продали після посіву ⁶		+		
	Продаж сільгосппродукції, яку зібрали на орендованій землі з незавершеним виробництвом (посівами) ⁷		+		
Рядок 2. Загальна сума доходу сільськогосподарського товаровиробника	Продаж незавершеного виробництва	+		К-т субрахунку 712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів»	
	Продаж інших необоротних матеріальних активів (ІНМА), нематеріальних активів (НМА), основних засобів (ОЗ)	+			
	Відшкодування пошкоджених, втрачених, зіпсованих біологічних активів	+		К-т субрахунку 715 «Штрафи, пені, неустойки»	
	Орендні надходження, зокрема, компенсація комунальних платежів, експлуатаційних витрат від орендаря	+		К-т субрахунків 713 «Дохід від операційної оренди активів», 719 «Інші доходи від операційної діяльності»	
	Відсотки банку на залишок коштів на поточному рахунку або на депозиті	+		К-т субрахунків 719, 733 «Інші доходи від фінансових операцій»	
	Купівля-продаж облігацій внутрішньої державної позики ⁸	+		Якщо утримує до погашення – К-т субрахунків 732 «Відсотки одержані» (відсотки), 733 «Інші доходи від фінансових операцій» (амортизація дисконту); для перепродажу – К-т субрахунку 741 «Дохід від реалізації фінансових інвестицій»	
	Отримана безповоротна фіндопомога	+		К-т субрахунку 718 «Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів»	
	Отримана короткострокова поворотна фіндопомога		+	Не є доходом згідно з пп. 6.6 НП(С)БО 15	
Отримана довгострокова поворотна фіндопомога	9	+			
Внески засновників до додаткового капіталу товариства	10	+			

³ Вимоги до віку й ваги та дозволу вважати продукцію власно вирощеною шукайте в листі Мінагрополітики від 22.07.2014 № 37-14-2-15/10950.

⁴ ІПК ДПС від 11.09.2025 № 4897/ІПК/99-00-04-03-03 ІПК.

⁵ ІПК ДПС від 25.07.2025 № 4026/ІПК/99-00-04-03-03 ІПК.

⁶ ІПК ДПС від 23.06.2025 № 3398/ІПК/99-00-04-03-03 ІПК.

⁷ ІПК ДПС від 19.05.2025 № 2719/ІПК/99-00-04-03-03 ІПК.

⁸ ІПК ДПС від 11.08.2023 № 2407/ІПК/99-00-04-03-03-06.

⁹ Можуть виникати доходи через механізм дисконтування (за К-т субрахунку 733) або у разі, якщо не повернете фіндопомогу у визначені в договорі строки (ЗП, підкатегорія 108.02.04).

¹⁰ Податківці прирівнюють внески до додаткового капіталу без зміни розміру статутного капіталу до фіндопомоги. Наприклад, ІПК ДПС від 24.10.2025 № 5675/ІПК/99-00-04-03-03 ІПК.

Рядок Розрахунку сільгоспчастки	Операція	Так	Ні	Коментар
	Безоплатно отримані ОЗ, ІНМА, НМА, запаси	+		К-т субрахунків 745 «Дохід від безоплатно одержаних активів» (у сумі, пропорційній до нарахованої амортизації), 718
	Надлишки ОЗ, ІНМА, НМА, запасів	+		
	Кошти фінпідтримки з державного та місцевого бюджетів, інших організацій, зокрема міжнародних, урядів інших країн (гранти, гуманітарна допомога) ¹¹	+		
	Отримані запаси від ліквідації ОЗ, ІНМА	+		К-т субрахунку 746 «Інші доходи»
Рядок 3. Величина, на яку зменшують загальну суму доходу сільськогосподарського товаровиробника	Дохід від продажу інвалюти, яку спрямували на розвиток агровиробництва	+		К-т субрахунку 711 «Дохід від купівлі-продажу іноземної валюти»
	Дохід від первісного визнання та зміни вартості біологічних активів та сільгосппродукції, які оцінює за справедливою вартістю	+		К-т субрахунку 710 «Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю»
	Операції з продажу ОЗ, що перебувають на балансі понад 24 місяці	+		Не більше ніж у розмірі залишкової вартості ¹²
	Списана кредиторська заборгованість через закінчення строку позовної давності	+		К-т субрахунків 717 «Списана кредиторська заборгованість», 746
	Списана кредиторська заборгованість, що була прощена		+	Збільшить загальні доходи агровиробника ¹³
	Дохід від курсової різниці за операціями з кредитами (позиками, відсотками), залишками на валютних рахунках, дебіторською заборгованістю за реалізованою сільгосппродукцією	+		К-т субрахунків 714 «Дохід від операційної курсової різниці», 744 «Дохід від неопераційної курсової різниці»
	Дохід від регулювання сумнівної (безнадійної) заборгованості ¹⁴	+		К-т субрахунків 716 «Відшкодування раніше списаних активів», 719

Сподіваємося, з нашою пам'яткою швидко та без проблем проведете аудит рядків Розрахунку сільгоспчастки.

¹¹ Податківці наполягають на включенні коштів держпідтримки до загальних доходів агровиробника. Лише кошти підтримки з держбюджету у вигляді дотації, передбаченої статтею 16-1 Закону України «Про засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку» від 24.06.2004 № 1877-IV, дозволяють показати в рядку 3.1 Розрахунку сільгоспчастки. **Зверніть увагу! Програма дотації не діє з 2018 року.**

¹² Сума в рядку 3.4 Розрахунку сільгоспчастки не може перевищувати залишкову вартість ОЗ. За поясненнями до форми не коригують дохід на суму перевищення ціни реалізації (без ПДВ) над залишковою вартістю ОЗ.

¹³ ІПК ДПС від 01.07.2021 № 2577/ІПК/99-00-18-04-03-06.

¹⁴ Вважаємо, що в рядку слід показувати доходи від коригування резерву сумнівних боргів під товарну дебіторську заборгованість і поновлення в обліку дебіторської заборгованості після її списання.

Якщо в результаті господарської діяльності утворюєте відходи, зокрема шини, за видалення та утилізацію яких платите спеціалізованому підприємству і при цьому не звітуєте з екологічного податку – можете наразитися на штраф. Контролери вважають: коли тимчасово розміщуєте відходи, виникають обов'язки платника екологічного податку. Проаналізуємо роз'яснення податківців і підкажемо, як заповнити декларацію

Тимчасово зберігаєте шини до передачі на утилізацію: чи сплачувати екоподаток

Ганна Чернишова,
провідний експерт
із податкового обліку
Експертус Головбух, Київ

СИТУАЦІЯ

У процесі діяльності підприємство утворює відходи — зношені шини. Такі відходи воно тимчасово розміщує на своїй території, а згодом упродовж місяця з моменту утворення передає спеціалізованому підприємству за договором на видалення та утилізацію відходів. Чи виникають у підприємства обов'язки платника екологічного податку? Якщо так, як правильно розрахувати суму податку і заповнити Декларацію¹?

РОЗВ'ЯЗАННЯ

Податківці непослідовні у своїх роз'ясненнях та індивідуальних податкових консультаціях (ІПК) щодо обов'язку суб'єкта господарювання звітувати і сплачувати екологічний податок у разі тимчасового розміщення відходів. Вважаємо, що підприємство, яке тимчасово, до передачі на утилізацію спеціалізованому підприємству, розміщує відходи на власній території, **не здійснює їх розміщення** в розумінні норм Податкового кодексу України (ПК). Отже, воно **не зобов'язане звітувати і сплачувати екоподаток** за розміщення відходів.

Але щоб уникнути донарахувань і штрафів, радимо зважати на офіційну фіскальну позицію ДПС. Далі пропонуємо декілька варіантів дій.

¹ Податкова декларація екологічного податку, затверджена наказом Мінфіну від 17.08.2015 № 715.

Чи сплачувати екоподаток у разі тимчасового розміщення відходів

Платниками екоподатку є особи, які під час провадження своєї діяльності, зокрема, розміщують відходи на території України та в межах її континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони (пп. 240.1.3 ПК). **Виняток** прямо передбачений у цій нормі ПК — розміщення окремих видів відходів як **вторинної сировини на власних територіях** (об'єктах) суб'єктів господарювання.

Податківці вважають, що в суб'єкта господарювання, який тимчасово розміщує відходи, що не є вторинною сировиною, виникають податкові зобов'язання з екологічного податку за розміщення відходів (ЗІР, *категорія 117.01²*). Уперше подати Декларацію екоподатку такий суб'єкт господарювання має за календарний квартал, у якому вперше розмістив такі відходи (ЗІР, *категорія 117.04³*). При цьому неважливо, чи має він відповідний дозвіл на їх розміщення.

Але така позиція ДПС не однозначна. Пояснимо чому.

1 Термін «розміщення відходів» визначений у підпункті 14.1.223 ПК як **постійне** (остаточне) перебування або захоронення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи об'єктах (місцях розміщення

відходів, сховищах, полігонах, комплексах, спорудах, ділянках надр тощо), на використання яких отримані дозволи уповноважених органів. А суб'єкт господарювання, який розміщує на власній території відходи до передачі на утилізацію спеціалізованому підприємству, розміщує їх **тимчасово**.

2 У 2023 році законодавство про відходи змінилося — Закон про відходи⁴ втратив чинність. Із 09.07.2023 замість нього діє Закон № 2320⁵. У Законі № 2320 немає визначення «розміщення відходів». Натомість є термін «захоронення відходів» — розміщення відходів на поверхні чи під поверхнею (підземне) землі у спосіб, що не становить загрози здоров'ю людей і навколишньому природному середовищу і **не передбачає подальшого оброблення відходів** (п. 13 ст. 1 Закону № 2320).

Місцем захоронення відходів є полігони:

- **внутрішні місця** для видалення відходів, на яких утворювач відходів — суб'єкт господарювання видаляє власні відходи на місці утворення;

або

- **постійні місця**, на яких відходи розміщуються понад один рік (п. 27 ст. 1 Закону № 2320).

Суб'єкт господарювання, який управляє полігоном, мусить мати **дозвіл на оброблення відходів**, що включає, зокрема, операції їх ви-

Розміщення відходів —

це їх постійне перебування або захоронення у спеціально відведених місцях

² zir.tax.gov.ua/main/bz/view/?src=ques&sid=41590.

³ zir.tax.gov.ua/main/bz/view/?src=ques&sid=42144.

⁴ Закон України «Про відходи» від 05.03.1998 № 187/98-ВР.

⁵ Закон України «Про управління відходами» від 20.06.2022 № 2320-ІХ.

далення (ст. 1, 40 Закону № 2320). Тобто в чинному наразі законодавстві про відходи також йдеться не про тимчасове розміщення відходів, а про їх постійне розміщення або видалення.

3 Є низка ІПК, в яких податківці, проаналізувавши норми ПК та Закону № 2320, дійшли висновку, що поняття «захоронення відходів» та «розміщення відходів» тотожні.

До ДПС звернулося комунальне підприємство, яке в процесі діяльності утворює зношені шини, відпрацьовані мастила (оливи) та люмінесцентні лампи. Воно тимчасово розміщує їх на своїй території та протягом місяця з моменту утворення передає спеціалізованому підприємству для утилізації чи видалення. Податківці відповіли:

Утворювачі або власники відходів

мають передавати їх суб'єктам господарювання у сфері управління відходами протягом одного року з моменту утворення

Комунальне підприємство є утворювачем Відходів та у разі отримання ним відмови у видачі дозволу на здійснення операцій з оброблення (захоронення) відходів (статті 41 та 42 Закону) воно не підпадає під визначення платника Екологічного податку, та у нього не виникає податкового обов'язку зі сплати Екологічного податку⁶.

Податківці також підкреслюють, що зберігати утворені відходи суб'єкт господарювання може **не довше ніж один рік**. Якщо вони виявляють факти перебування відходів у спеціально відведених місцях понад один рік, інформацію передають до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища⁷.

Передавати на утилізацію шини та пов'язані з ними відходи слід **не пізніше ніж шість місяців** після їх списання (п. 6 розд. XVI Правил № 549⁸):

Положення Кодексу узгоджено із нормами Закону України від 20 червня 2022 року № 2320-IX «Про управління відходами» (далі — Закон), у якому термін «захоронення відходів», за яким у осіб виникає податковий обов'язок платника Екологічного податку, охоплює операції з «розміщення відходів на поверхні чи під поверхнею (підземне) землі у спосіб, що не становить загрози здоров'ю людей та навколишньому природному середовищу і не передбачає подальше оброблення відходів» (стаття 1 Закону). Таким чином, податкові зобов'язання з Екологічного податку виникають у суб'єкта господарювання, який здійснює розміщення (захоронення) відходів в значенні підпункту 240.1.3 пункту 240.1 статті 240 Кодексу та

⁶ ІПК ГУ ДПС у Харківській області від 30.04.2025 № 2388/ІПК/20-40-04-05-12.

⁷ ІПК ДПС від 28.04.2025 № 2331/ІПК/99-00-04-01-03.

⁸ Правила технічної експлуатації коліс та пневматичних шин колісних транспортних засобів категорій L, M, N, O та спеціальних машин, виконаних на їх шасі, затверджені наказом Мінінфраструктури від 26.07.2013 № 549.

статті 1 Закону, а Підприємство, яке тільки тимчасово зберігає утворені в процесі своєї господарської діяльності відходи (відпрацьовані акумулятори, зношені шини, люмінесцентні лампи), не є платником Екологічного податку⁹.

Як бачимо, ці ІПК суперечать наведеним вище роз'ясненнями податківців у ЗІР, що мають фіскальний характер.

Щоб уникнути непорозумінь із контролерами, радимо:

- беріть утворені відходи **на облік як вторинну сировину** і шукайте заготівельні організації, яким зможете їх реалізувати (ЗІР, категорія 117.01¹⁰);

або

- **отримайте власну ІПК** — вона принаймні захистить від фінансової відповідальності (пп. 112.8.2 ПК).

Щоб отримати ІПК, зверніться до податківців із запитом у порядку, встановленому в статті 52 ПК. Детально опишіть ситуацію і додайте копії документів, зокрема, договору на утилізацію зі спеціалізованим підприємством. А поки не отримали відповідь податківців, звітуйте і сплачуйте податок, аби не наразитися на штраф.

Як обчислити податок за розміщення відпрацьованих шин

Суму податку обчислюйте за квартал. Для розрахунку знадобляться дані про фактичний обсяг розміщення відходів, ставки податку та коригувальні коефіцієнти. Суму податку обчисліть за формулою з пункту 249.6 ПК:

$$\text{Прв} = \sum_{i=1}^n (\text{Нп}i \times \text{Мл}i \times \text{Кт} \times \text{Ко}),$$

де $\text{Нп}i$ — ставки податку в поточному році за тону i -того виду відходів у гривні з копійками;

$\text{Мл}i$ — обсяг відходів i -того виду в тоннах;

Кт — коригувальний коефіцієнт, який враховує розташування місця розміщення відходів (п. 246.5 ПК);

Ко — коригувальний коефіцієнт, що дорівнює 3. Його застосовують, коли відходи розміщені на звалищах, які не унеможливають забруднення атмосферного повітря або водних об'єктів.

⁹ ІПК ДПС від 31.10.2025 № 5808/ІПК/99-00-04-01-03.

¹⁰ zir.tax.gov.ua/main/bz/view/?src=ques&id=41680.

Ставки податку за розміщення відходів наведені в пункті 246.2 ПК. Вони залежать від класу безпеки та рівня небезпечності відходів.

Жовтий перелік відходів, затверджений постановою КМУ від 13.07.2000 № 1120, втратив чинність 26.09.2024. За ним відходи пневматичних шин відносили до малонебезпечних відходів IV класу. Наразі діють Порядок класифікації відходів та Перелік № 1102¹¹. За Переліком № 1102 відпрацьовані шини — це відходи за кодом 16.01.03, що не є небезпечними відходами (без символу «*»). Але до ПК відповідних змін досі не внесли, тож у ньому ставки екологічного податку визначені згідно із класифікацією з нечинного Закону про відходи.

У Декларації визначаєте код відходів, рівень небезпечності та клас безпеки відходів згідно з Додатком 9¹², у якому для малонебезпечних відходів передбачений код 246.2.004.

Для шин як малонебезпечних відходів IV класу оберіть ставку 5,50 грн за тону (п. 246.2 ПК).

Врахуйте коригувальні коефіцієнти:

- за розміщення відходів на звалищах, які не унеможливають забруднення атмосферного повітря або водних об'єктів, ставки податку за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах збільшують утричі (п. 246.4 ПК);
- залежно від місця (зони) розміщення відходів у навколишньому природному середовищі (п. 246.5 ПК) —
  - у межах населеного пункту або на відстані від них менш як 3 км — 3;
  - на відстані 3 км і більше від меж населеного пункту — 1.

Наприклад, якщо відпрацьовану шину вагою 25,2 кг розміщуєте на відстані не більш ніж 3 км від міста і звалище не унеможливає забруднення навколишнього середовища, сума податку за неї становитиме 1,25 грн ($0,0252 \times 5,5 \times 3 \times 3$).

Як заповнити Декларацію

Суми податку за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах обчисліть у Додатку 3 до Декларації. Заповніть Додаток 3 щодо кожного місця чи об'єкта для розміщення відходів окремо. Орієнтуйтеся на примітки.

Зокрема, зазначте:

- у графі «*порядковий № Податкової декларації*» — номер Декларації, у складі якої подаєте Додаток 3;

¹¹ Порядок класифікації відходів та Національний перелік відходів, затверджені постановою КМУ від 20.10.2023 № 1102.

¹² Кодифікатор відходів, що розміщуються у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах, наведений у Додатку 9 до Декларації.

- графі «Розрахунок №» — арабськими цифрами порядковий номер розрахунку починаючи з 1 (одиниці) послідовно в порядку зростання;
- рядку 1.1 — податковий період: квартал (I, II, III, IV) і рік, за який подаєте Декларацію;
- рядку 1.2 — податковий період: квартал (I, II, III, IV) і рік, що уточнюєте.

В уточнюючій Декларації і додатку(ах) до неї в рядках 1.1 та 1.2 звітний період і звітний період, що уточнюєте, буде однаковий і відповідатиме звітному періоду, що уточнюєте. Коли уточнюєте минулий звітний період у складі звітної Декларації, в рядку 1.1 пишеть звітний період, а в рядку 1.2 — минулий період, що уточнюєте.

У загальному випадку запишіть:

- у рядку 2 Декларації — код адміністративно-територіальної одиниці за КАТОТТГ за місцем обліку платника (місцезнаходження органу контролю, до якого подаєте Декларацію);
- рядку 3 Декларації — найменування органу контролю, до якого подаєте Декларацію;
- графі 3.1 Додатка 3 — код територіальної громади, на території якої розташоване місце розміщення відходів (код третього рівня за КАТОТТГ, що відповідає категорії об'єкта «Н»);
- графі 3.2 Додатка 3 — код адміністративно-територіальної одиниці за КАТОТТГ за місцем розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах (коди четвертого рівня за КАТОТТГ, що відповідають категорії об'єкта «М» (місто), «Х» (селище) та «С» (село)) (ЗІР, категорія 117.05¹³).

Коли розміщуєте відходи в м. Києві та м. Кривий Ріг, у рядку 2 Декларації та рядках 3.1 і 3.2 рядка 3 Додатка 3 слід використовувати код додаткового рівня за КАТОТТГ. Тобто коди районів цих міст (ЗІР, категорія 117.05¹⁴).

Наприклад, якщо підприємство розташоване та розміщує відходи в Дарницькому районі м. Києва (Лівобережна податкова інспекція), в рядку 2 Декларації та рядках 3.1 і 3.2 рядка 3 Додатка 3 має зазначити код додаткового рівня за КАТОТТГ Дарницького району м. Києва — UA8000000000210193.

У табличній частині Додатка 3 відобразіть:

- у рядку 4 «податкове зобов'язання за звітний (податковий) період» — загальну суму податкового зобов'язання за місцем чи об'єктом для розміщення відходів за звітний період. У рядках 4.1, 4.2, 4.3 визначте податкове зобов'язання щодо кожного

¹³ zir.tax.gov.ua/main/bz/view/?src=ques&id=39944.

¹⁴ zir.tax.gov.ua/main/bz/view/?src=ques&id=41460.

окремого коду відходів за місцем чи об'єктом. За потреби можете збільшити кількість таких рядків;

- колонці 2 «код відходів» рядків 4.1, 4.2, 4.3 — код відходів згідно із Додатком 9;
- колонці 3 «об'єкт оподаткування» рядків 4.1, 4.2, 4.3 — фактичний обсяг розміщення відходів у тоннах. Обладнання та прилади, що містять ртуть, елементи з іонізуючим випромінюванням, люмінесцентні лампи зазначте в одиницях;
- колонці 4 «ставка податку» рядків 4.1, 4.2, 4.3 — ставки податку зі статті 246 ПК;
- колонках 5 і 6 «коефіцієнти» рядків 4.1, 4.2, 4.3 — коефіцієнти згідно з пунктом 246.5 ПК (колонка 5) та пунктом 246.4 ПК (колонка 6);
- колонці 7 «величина (к. 3 × к. 4 × к. 5 × к. 6)» рядків 4.1, 4.2, 4.3 — розмір грошового зобов'язання у гривні з копійками.

Рядок 5 Додатка 3 заповніть, коли подаєте **уточнюючу Декларацію**, яка містить виправлені показники, та коли уточнюєте показники раніше поданої Декларації у складі звітної за будь-який наступний податковий період, протягом якого самостійно виявили такі помилки.

Рядки 6 і 7 Додатка 3, в яких платник самостійно нараховує штрафні санкції, має право не заповнювати. Адаже на період

із 01.08.2023 до припинення або скасування воєнного стану, платників, які самостійно виправили помилки, що спричинили зниження податкового зобов'язання, **звільнили** від нарахування і сплати самоштрафу та пені. **Умова** — сплатіть донараховане зобов'язання, перш ніж подасте уточнюючу Декларацію (п. 69.38 підрозд. 10 розд. XX ПК).

Сумарне значення показників Додатка 3 перенесіть до рядка 4.3 Декларації. Не забудьте заповнити рядок 5 Декларації — зазначте кількість додатків, що подаєте з Декларацією.

На період дії воєнного стану

платники мають право не заповнювати «штрафних» рядків

організація діяльності

Критичні підприємства із 9 грудня можуть швидше бронювати своїх військово-визволеваних працівників. Дозволили також без зайвого очікування подавати заявки, щоб анулювати бронювання. Про решту новацій у порядку бронювання читайте в коментарі експерта

Чергові зміни в порядку бронювання з 9 грудня

Микола Кирильчук,
експерт з оплати праці
та податкового обліку
Експертус Головбух, Київ

Уряд затвердив чергові зміни в порядку бронювання, які діють із 09.12.2025. Корективи до Порядку № 76¹ він вніс Постановою № 1608². Перейдімо до деталей.

Строки розгляду заяв зі списками на бронювання

У період із **09.12.2025 до 01.02.2026** заявку зі списком військово-визволеваних, яких бажаєте забронювати, Портал Дія опрацює не пізніше ніж **24 години** з моменту формування і накладення КЕП керівника або уповноваженої особи. Тобто строк розгляду заяви скоротили із 72 до 24 годин. Це рішення тимчасове, але цілком можливо, що воно залишиться й після 01.02.2026.

Причина змін: у грудні 2025-го — січні 2026 року в багатьох підприємств завершується строк дії критичного статусу. Тому в цей період вони заново бронюють своїх військово-визволеваних працівників. Так вони прагнуть запобігти ситуації, коли працівник протягом декількох днів не матиме чинного бронювання.

Це правило діє для всіх підприємств, установ, організацій (далі — підприємство), визначених **критично важливими** для:

- функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період;
- забезпечення потреб Збройних Сил, інших військових формувань.

¹ Порядок бронювання військово-визволеваних під час воєнного стану, затверджений постановою КМУ від 27.01.2023 № 76.

² Постанова КМУ «Деякі питання бронювання військово-визволеваних на період мобілізації та на воєнний час» від 08.12.2025 № 1608.

Перебронювання працівників підприємств, яким продовжили критичність

На Порталі Дія мають реалізувати можливість перебронювати працівника **без очікування 72 годин**. Це стосується тих критичних підприємств, яким держорган заново підтвердив критичний статус до завершення строку дії попереднього рішення. Вони зможуть ще до закінчення попередніх бронювань сформувавши заявку зі списком, за яким працівників заново забронюють на строк дії нового рішення про критичність.

Періодичність анулювання бронювань

До 01.02.2025 скасували п'ятиденний період між поданням заявок на анулювання бронювання. У період із 09.12.2025 до 01.02.2026 заявки, якими за обґрунтованої потреби анулюєте бронювання працівників, можете подати без обмежень. Щойно Портал Дія опрацює попередню заявку на анулювання, можете сформувавши нову.

Анулювання бронювань, що перевищують ліміт

Критичне підприємство має власноруч приводити кількість заброньованих працівників у відповідність до встановленого ліміту — пояснило Міноборони³ у квітні 2025 року. При цьому ані Порядок № 76, ані Критерії⁴ не містили прямої вказівки моніторити дотримання ліміту бронювання. Тому критичні підприємства часто апелювали до відсутності в нормативних актах вимоги скасовувати чинні бронювання, що опинилися поза лімітом через звільнення військовозобов'язаних працівників (вилучення з військового обліку).

Із 09.12.2025 керівників критичних підприємств зобов'язали вживати заходів, щоб не перевищувати обмежень щодо кількості заброньованих військовозобов'язаних, встановлених у пунктах 8 і 9 Порядку № 76 (п. 9-2 Порядку № 76).

Додали й **нову підставу**, щоб анулювати бронювання, — обґрунтоване подання керівника критичного підприємства, якщо перевищено встановлений ліміт на бронювання (пп. 15 п. 31 Порядку № 76).

Коли внаслідок звільнення військовозобов'язаних працівників (або вилучення їх із військового обліку за станом здоров'я чи після досягнення 60 років тощо) **перевищили ліміт** заброньованих, потрібно:

- додатково прийняти на роботу нових військовозобов'язаних працівників, що збільшить їх кількість і дасть змогу додержати ліміту на бронювання;

³ Лист Міноборони від 10.04.2025 № 220/25/ВихЗВГ/145.

⁴ Критерії та порядок, за якими здійснюється визначення підприємств, установ та організацій, які є критично важливими для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період, а також критично важливими для забезпечення потреб Збройних Сил, інших військових формувань в особливий період, затверджені постановою КМУ від 27.01.2023 № 76.

або

- анулювати бронювання комусь із військовозобов'язаних працівників за заявкою керівника підприємства на Порталі Дія.

Якщо військовозобов'язаного працівника звільнили, але при цьому не перевищили ліміту, додатково анулювати бронювання когось із працівників не треба.

Строку, за який кількість заброньованих треба привести в межі ліміту, **не встановили**. Підпункт 15 пункту 31 Порядку № 76 не обмежує ані кількості, ані періодичності, щоб анулювати бронювання. Проте радимо не зволікати, якщо маєте таку ситуацію. Якщо після 01.02.2026 знову встановлять п'ятиденний строк для подання заявок на анулювання, навіть технічно зняти бронь працівника не можна буде частіше, ніж за п'ять днів. У період із 09.12.2025 до 01.02.2026 цей строк не обмежується, що вже реалізували на Порталі Дія.

Якщо не виконуєте вимоги пункту 9-2 Порядку № 76, ТЦК можуть розцінити це як **порушення мобілізаційного законодавства**. Держоргани, що надають критичний статус, також можуть запитувати подібну інформацію. Тож якщо проігноруєте цей обов'язок, цілком можете згодом або отримати протокол про адміністративне правопорушення, або втратити критичний статус.

Кого з працівників розбронювати, вирішує керівник критичного підприємства. Радимо одразу **повідомити працівника про ухвалене рішення**, щоб воно не заскочило його зненацька, — це в ваших інтересах.

СТАТТЯ ДО ТЕМИ

Працівники з інвалідністю: військовий облік, відстрочка та ліміт на бронювання («Головбух Агро», № 22/2025)

Якщо на критичному підприємстві працювало два військовозобов'язаних працівники, один з яких заброньований, не потрібно анулювати єдине бронювання, якщо звільнили другого військовозобов'язаного. Коли на критичному підприємстві забронювали єдиного військовозобов'язаного працівника, обмежень, встановлених у пунктах 8 і 9 Порядку № 76, **не застосовують**.

Бронювання працівників критичних підприємств для потреб ЗСУ та оборонки

Із 04.12.2025 критичні підприємства для потреб ЗСУ, інших військових формувань або у сфері оборонно-промислового комплексу (ОПК) отримали можливість бронювати працівників, які:

- не мають військово-облікових документів (ВОД) або їх ВОД неналежно оформлені

та/або

- не перебувають на військовому обліку;

та/або

- не уточнили персональних даних;

та/або

- перебувають у розшуку за порушення правил військового обліку, законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію.

Таку можливість депутати надали Законом № 4630⁵. Для зазначених критичних підприємств **головна умова успішного бронювання** — дані про працівника, якого прийняли на роботу, відобразилися в реєстрі застрахованих осіб (РЗО) та підтягнулися до реєстру «Оберіг»⁶.

Строк бронювання таких військовозобов'язаних не перевищує **45 календарних днів** (к. дн.) із дня укладення трудового договору. За цей період вони мають з'явитися до ТЦК, щоб привести у відповідність до законодавства свої ВОД, стати на військовий облік (якщо не перебували), уточнити дані й усунути порушення правил військового обліку (зняти розшук).

Таких працівників можуть бронювати через Портал Дія на строк 45 к. дн. із дня укладення трудового договору (п. 3 Порядку № 76). ПФУ та Мінборони до 09.01.2026 мають забезпечити електронну інформаційну взаємодію між РЗО та реєстром «Оберіг» щодо дати укладення трудового договору з такими працівниками. Заявки на бронювання цих працівників опрацюють протягом **24 годин**.

Поки триває 45-денний період бронювання, працівник має вирішити всі проблеми, пов'язані з військовим обліком, та усунути порушення. Якщо він це зробив, далі бронюйте його в загальному порядку.

Проте функціонал такого бронювання на Порталі Дія перебуває на стадії технічної реалізації. Про початок його роботи обіцяють повідомити додатково.

Працівників критичних підприємств для потреб ЗСУ, інших військових формувань або у сфері ОПК, які мають активне порушення правил військового обліку (розшук) і яких прийняли на роботу до 04.12.2025, неможливо забронювати на «пільгові» 45 к. дн. Для цього вони мусять звільнитися і заново працевлаштуватися, а роботодавець має подати щодо них оперативне повідомлення до ПФУ.

Новий документ у списку на критичність

З'явилася вимога додавати до звернення і пакета документів для критичного статусу **інформацію про загальну кількість** військовозобов'язаних працівників (абз. 1 п. 5 Критеріїв).

До загальної кількості військовозобов'язаних, визначених у пунктах 6–10 Порядку № 76, не враховуйте військовозобов'язаних:

- жінок;
- які перебувають на військовому обліку в СБУ та розвідувальних органах;
- визначених в абзацах другому – шостому пункту 5 Порядку № 76;

⁵ Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо організації трудових відносин в умовах воєнного стану» від 09.10.2025 № 4630-IX.

⁶ Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів.

– яких забронювали інші підприємства (абз. 1 п. 12 Порядку № 76). Водночас враховуйте до цієї кількості військовозобов'язаних працівників, яких мобілізували після 18.05.2024.

Інформацію можна подати у вигляді **довідки довільної форми** за підписом керівника підприємства. Поіменного списку військовозобов'язаних працівників не вимагають, зазначте лише їх загальну кількість на дату формування довідки.

Не зрозуміло, чому таку інформацію вимагатимуть від усіх підприємств, що подають документи на критичність після 09.12.2025, навіть тих, хто має ліміт на бронювання в межах 50%. Адже рішення про відповідність підприємства критеріям критичності для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період містить інформацію про кількість військовозобов'язаних, яких бронюють, для підприємств:

- які мають стовідсотковий ліміт на бронювання, тобто всіх військовозобов'язаних працівників яких бронюють;
- що виробляють, транспортують теплову енергію та надають споживачам послуги постачання теплової енергії, централізованого постачання гарячої води, централізованого водопостачання та водовідведення, управління побутовими відходами, для яких діє ліміт на бронювання 75%;
- місцезнаходження яких визначено і які фактично провадять діяльність на територіях можливих бойових дій, територіях активних бойових дій, територіях активних бойових дій, на яких функціонують державні електронні інформаційні ресурси, що мають збільшений ліміт на бронювання.

Рішення про надання підприємству критичного статусу для потреб Збройних Сил, інших військових формувань в особливий період, міститиме дані про кількість військовозобов'язаних, яких бронюють. Проте пункт 12 Критеріїв не передбачає додавати до звернення інформацію про кількість військовозобов'язаних, яких бронюють. Більшість критичних підприємств для потреб Збройних Сил, інших військових формувань має **ліміт на бронювання в розмірі 100%**.

Для решти критичних підприємств, що мають ліміт на бронювання в **межах 50%**, рішення про критичний статус такої **інформації не міститиме**.

Критичним підприємствам, які мають ліміт на бронювання понад 50%, варто орієнтуватися на кількість військовозобов'язаних працівників, заявлену в рішенні про критичний статус.

Кількість військовозобов'язаних працівників, яких бронюють, не має перевищувати загальної кількості військовозобов'язаних працівників, яку зазначили в рішенні відповідного держоргану про надання критичного статусу для:

- критичних підприємств для потреб Збройних Сил, інших військових формувань в особливий період;
- підприємств, визначених Міноборони критичними для функціонування економіки в особливий період, у сфері ОПК;

- критичних установ паливно-енергетичного комплексу та їхніх підрядних організацій, які будують, ремонтують, відновлюють, виготовляють та/або поставляють обладнання, надають послуги, проводять інші інженерно-технічні заходи для безперебійного функціонування об'єднаної енергетичної системи та газотранспортної системи країни в особливий період, яких Міненерго визначило критично важливими (абз. 8 п. 8 Порядку № 76).

Тобто керівникам зазначених критичних підприємств доведеться **відстежувати ліміт на бронювання** й анулювати «зайві», що виходять за межі заявленої загальної кількості військовозобов'язаних працівників.

Інша проблемна ситуація: як діяти зазначеним критичним підприємствам, які отримали рішення про критичність до 09.12.2025, в якому немає інформації про загальну кількість військовозобов'язаних працівників? Порядок № 76 не дає відповіді. Найімовірніше, їм доведеться надати таку інформацію до держоргану, який надав критичність, щоб її внесли до рішення. Сподіваємося, Мінекономіки прояснить цю ситуацію.

Порядок збільшення ліміту на бронювання за рішенням Міноборони

Критичні підприємства мали можливість збільшувати ліміт на бронювання, коли отримали окреме рішення Міністра оборони. Проте Порядок № 76 не містив процедури його отримання. Із 09.12.2025 це питання врегулювали.

Збільшення ліміту на бронювання погоджують рішенням Міноборони, що його ухвалюють за пропозиціями (рекомендаціями) Міжвідомчої робочої групи.

Обґрунтовані пропозиції щодо збільшення обсягів бронювання військовозобов'язаних подає до Міноборони держорган, який ухвалив рішення про критичність підприємства. Якщо рішення Міноборони буде позитивним, його надсилають цьому самому держоргану. Далі заходами Порталу Дія він подає повідомлення про зміну ліміту бронювання в Єдиному переліку.

Рішення Міноборони міститиме:

- код юрособи за ЄДРПОУ;
- повне найменування критичного підприємства;
- збільшений ліміт бронювання;
- загальну кількість військовозобов'язаних, які підлягають бронюванню;
- строк дії рішення, який не може перевищувати одного року.

Критичне підприємство має забронювати військовозобов'язаних працівників протягом **п'яти робочих днів** із дня, коли держорган надав повідомлення про зміну ліміту бронювання. Якщо цього не зробили у встановлений строк, рішення Міноборони про збільшення обсягів бронювання втрачає чинність.

Коли завершився строк дії рішення Міноборони, керівник критичного підприємства через Портал Дія анулює відстрочки, що їх призначали на збільшений ліміт. На це маєте п'ять робочих днів із наступного дня після того, коли сплинув строк дії такого рішення.

Отже, коли Міноборони задовольнило прохання критичного підприємства збільшити ліміт на бронювання із 50% до 80% (умовно), керівник підприємства має п'ять робочих днів, аби забронювати всіх військовозобов'язаних працівників за додатковими 30% ліміту. Збільшений ліміт **не можна використати лише частково або відстрочити** подання списків на нові бронювання під цей ліміт.

Як забезпечити бухгалтера електроенергією та інтернетом

Частина I

У наш час наявність електроенергії та інтернету – це розкішний мінімум, без якого бухгалтер не може працювати. Тримайте лайфхаки, як завжди залишатися працездатним

ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЯ

Сонячна електростанція

Треба придбати: гібридний інвертор, сонячні панелі, акумулятори, послуги монтажу.

Переваги:

- максимальна енергонезалежність;
- мінімальні експлуатаційні витрати;
- зручність використання.

Недоліки:

- висока вартість (від 100 тис. грн);
- вимагає місця для встановлення сонячних панелей (на вулиці), акумуляторів (у приміщенні).

Зарядна станція

Треба придбати: зарядну станцію.

Переваги:

- зручність використання;
- мобільність.

Недоліки:

- висока вартість (від 10 до 200 тис. грн);
- може давати енергію обмежений час (залежить від ємності та навантаження).

Джерело безперебійного живлення

Треба придбати: гібридний інвертор та акумулятори.

Переваги:

- зручність використання;
- можливість «заживити» всю квартиру чи офіс (потрібні послуги електрика);
- можливість масштабувати систему – докупити більше акумуляторів та замінити гібридний інвертор на потужніший;

- для аналогічної потужності вартість нижча, ніж у зарядних станцій.

Недоліки:

- може давати енергію обмежений час (залежить від ємності акумулятора та навантаження);
- складно перемістити в іншу квартиру чи офіс.

Зверніть увагу!

Як обрати зарядну станцію чи джерело безперебійного живлення?

Орієнтуйтеся, крім ціни, на:

1) потужність – 1000 Вт, 1800 Вт тощо. Від потужності станції чи безперебійника залежить, які пристрої зможете до нього підключити. Наприклад, ноутбук споживає в середньому 65 Вт за годину, телевізор – 100 Вт, холодильник – до 400 Вт під час запуску, чайник – від 1500 Вт;

2) ємність – 256 Вт•год, 1024 Вт•год, 2048 Вт•год тощо. Що більша ємність, то триваліше пристрій даватиме енергію.

Генератор

Треба придбати: генератор, канистру для пального, пальне.

Переваги:

- відносно невелика вартість (від 10 тис. грн);
- необмежений час використання (теоретично працюватиме, доки заправлятимете та не зламається);
- мобільність.

Недоліки:

- можна запускати тільки на вулиці;
- необхідно постійно заправляти пальне і кожні 50 мотогодин роботи міняти мастило;
- шумний.

Як забезпечити бухгалтера електроенергією та інтернетом

Частина II

Павербанк для ноутбука

Треба придбати: павербанк.

Переваги:

- невелика вартість (від 1500 грн);
- крім ноутбука, можна зарядити інші гаджети.

Недоліки:

- можна заживити тільки ноутбук, телефон чи аналогічні гаджети;
- для ноутбуків, які живляться не через type-C роз'єм, доведеться шукати перехідники для вашої моделі ноутбука.

Коли вибираєте конкретну модель павербанка, орієнтуйтеся на потужність, яку споживає ваш ноутбук.

ІНТЕРНЕТ

Зараз більшість провайдерів гарантують наявність інтернету під час блекаутів.

Поцікавтеся у свого провайдера, чи надаватиме він послуги під час вимкнень електроенергії. Якщо так, то **подбайте про безперебійне живлення для роутера:**

- можете використати живлення від зарядної станції, генератора тощо

або

- придбайте окреме джерело безперебійного живлення для роутерів.

Безперебійник вартістю від 1000 грн:

- живитиме роутер від 8 до 20 годин (залежно від моделі);
- має в комплекті кабелі для підключення як роутера, так і конвертера (це така коробочка, до якої підключають оптичний кабель інтернету);
- вміє «віддати» роутеру напругу 12 вольт, а конвертеру – 9 вольт.

Не заживлюйте роутер від звичайного павербанка, який увімкнули до розетки! Є ризик загоряння павербанка, який не розрахований на такий режим роботи.

Звіряння фактичної кількості деяких товарно-матеріальних цінностей з даними бухгалтерського обліку має певну специфіку. Такими «особливими» запасами володіють сільськогосподарські підприємства, які обліковують зернові культури, добрива тощо. Розглянемо порядок проведення інвентаризації цих активів, а також підкажемо, як облікувати та оподаткувати її результати

Інвентаризація зернових

Олена Рижикова,
експерт з бухгалтерського
обліку та оподаткування,
Київ

Олена Озерова,
керівник експертної
групи Експертус
Головбух, Київ

Єдині принципи організації і вимоги до проведення інвентаризації, зокрема обов'язкової, встановлює Положення № 879¹. Зокрема, пункт 7 розділу II Положення № 879 передбачає, що наявність активів під час інвентаризації встановлюють шляхом їх обов'язкового підрахунку, зважування, обміру. Визначення ваги (обсягу) навалочних матеріалів можна проводити на підставі обмірів і технічних розрахунків. Під час інвентаризації запасів перевіряють їх фактичну наявність шляхом перерахунку, переважування чи перемірювання (п. 4.2 розд. III Положення № 879).

Додатково по допомогу звернімося до **галузевих нормативно-правових актів**.

Деякі моменти інвентаризації зерна викладені в Методрекомедаціях, що наведені в додатку до листа Мінагрополітики від 04.12.2003 № 37-27-12/14023 (далі — Методрекомедації № 37).

Докладнішу інформацію знаходимо в Інструкції № 202². Однак із 17.03.2017 вона втратила чинність згідно з Постановою № 1066³.

Також можете використовувати приписи нормативних актів радянських часів, деякі з яких втратили чинність, у тій частині, що не суперечить чинному законодавству. Зокрема:

- Наказ № 50⁴;
- Постанову № 4⁵;

¹ Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Мінфіну від 02.09.2014 № 879.

² Інструкція про порядок інвентаризації зерна, продуктів його переробки, насіння олійних культур і трав на підприємствах хлібопродуктів, затверджена наказом Мінзаготівель СРСР від 10.07.1981 № 202.

³ Постанова КМУ «Про визнання деяких актів Української РСР такими, що втратили чинність, та актів Союзу РСР такими, що не застосовуються на території України» від 23.11.2016 № 1066.

⁴ Наказ Міністерства хлібопродуктів СРСР «Про затвердження форм первинної облікової документації та коротких вказівок щодо їх застосування і заповнення хлібоприймальними та зернопереробними підприємствами системи Міністерства хлібопродуктів СРСР» від 22.02.1988 № 50.

⁵ Постанова Державного комітету СРСР по матеріально-технічному забезпеченню «Про затвердження норм природного убутку зерна, продуктів його переробки, насіння трав, кормів трав'яних, штучно висушених, і насіння олійних культур при зберіганні на підприємствах системи Міністерства хлібопродуктів СРСР» від 07.01.1986 № 4.

- Наказ № 23⁶;
- Інструкцію № 661⁷.

Розберемо, як ці документи пропонують проводити інвентаризацію зерна.

Строки та порядок проведення інвентаризації

Зерно інвентаризують не рідше одного разу на рік, але не раніше ніж 1 жовтня звітного року. Зазвичай це роблять станом на 1 грудня (пп. <i>«і» п. 1.4 Методрекомендацій № 37). Зерно, що підлягає інвентаризації, вносять до **Інвентаризаційного опису за формою № Інв-4с-г**. Ця форма передбачає розписку матеріально відповідальної особи в тому, що всі прибуткові та видаткові документи на зерно здали до бухгалтерії, зерно, прийняте нею на зберігання, перебуває на складі та його оприбуткували повністю, а те, що вибуло, — списали.

Зважувальний метод інвентаризації

Зазвичай інвентаризацію зерна (насіння олійних культур і трав, а також продукції, що не має стандартного пакування (комбікорму тощо)) проводять шляхом **суцільного зважування** (п. 3 розд. I Інструкції № 202). З огляду на це, варто згадати пункт 5 Положення № 879, що вимагає до початку перевірки фактичної наявності активів, зокрема й зерна, перевірити справність усіх ваговимірювальних приладів. Не можна зважувати на вагах, які не відповідають установленим вимогам, і використовувати неповірені засоби вимірювальної техніки.

Зважування має відбуватися в присутності не менше **двох членів інвентаризаційної комісії й матеріально відповідальної особи** (п. 17 Інструкції № 202). Пункт 3.2 розділу V Інструкції № 661 передбачає, що для інвентаризації застосовують відомості за формою № 171. Йдеться про форму 171-а (зважування на автоматичних вагах) і форму 171-б (зважування на автомобільних, вагонних, бункерних і товарних вагах). Утім, ці форми були затверджені наказом Державної інспекції сільського господарства України від 25.05.2011 № 12, що втратив чинність. І в згадках Інструкції № 661 залишилися лише форми, передбачені Наказом № 50.

Трапляються ситуації, коли на декілька місць зберігання зерна (складів) — одна матеріально відповідальна особа. Тоді за загальним принципом, установленим пунктом 8 Положення № 879, інвентаризацію проводять **послідовно за місцями зберігання**. Тобто після зважування

⁶ Наказ Міністерства хлібопродуктів СРСР «Про затвердження норм природного убутку зерна, продуктів його переробки, насіння трав, кормів трав'яних, штучно висушених, і насіння олійних культур при зберіганні на підприємствах системи Міністерства хлібопродуктів СРСР» від 28.01.1986 № 23.

⁷ Інструкція про ведення обліку й оформлення операцій із зерном і продуктами його переробки на хлібоприймальних та зернопереробних підприємствах, затверджена наказом Мінагрополітики від 13.10.2008 № 661.

зерна на одному складі вхід до приміщення опломбовують, а інвентаризаційна комісія переміщується до іншого складу.

Розрахунковий метод інвентаризації

Розрахунковий метод інвентаризації базується на певних геометричних знаннях і математичних розрахунках. Зазвичай на практиці роблять так: у засіках вимірюють об'єм (куб. м), який займає вирівняне в них зерно. Потім визначають вагу 1 куб. м зерна та добуток цієї ваги та об'єму наявного зерна. До речі, сучасні технології (наприклад, лазерні сканери) дуже спрощують процес вимірювання. Цей метод інвентаризації є можливим, оскільки пункт 7 розділу II Положення № 879 передбачає застосовувати для визначення ваги навалочних матеріалів обміри та техрзрахунки. Акти обмірів і розрахунків додайте до інвентаризаційних документів.

Виявлення зіпсованого зерна

Що робити, коли виявили зіпсоване зерно, підказує пункт 34 Інструкції № 202. Якщо під час інвентаризації виявили **псування або погіршення якості зерна**, складіть окремий акт із зазначенням культури, кількості, характеру недоліку. У ньому за вимогою інвентаризаційної комісії матеріально відповідальна особа має дати пояснення причин псування або погіршення якості зерна.

Норми природного убутку

Зерно в процесі його зберігання втрачає масу через сорбційні процеси, зменшення сухих речовин під час дихання зерна, розпил у результаті переміщення зернових мас у зерносховищі тощо. Такі втрати зерна є **природним убутком**.

Щоб показати його в бухобліку, за допомогою інвентаризації:

- визначте фактичний розмір убутку його маси;
- пересвідчіться, що зменшення маси зерна перебуває в межах допустимих норм.

Щоб списати природні втрати, керуйтеся галузевими нормативно-правовими актами, оскільки Податковий кодекс України (ПК) не дозволяє суб'єктам господарювання самостійно визначати норми природних втрат зерна. Керуйтеся Наказом № 316⁸, що затверджує:

- Норми природних втрат зерна та продуктів його переробки при зберіганні на зернових складах та зернопереробних підприємствах;

⁸ Наказ Мінагрополітики «Про затвердження Норм природних втрат зерна та продуктів його переробки при зберіганні на зернових складах та зернопереробних підприємствах та Порядку розрахунку норм природних втрат зерна та продуктів його переробки при зберіганні на зернових складах та зернопереробних підприємствах» від 12.06.2019 № 316.

- Порядок розрахунку норм природних втрат зерна та продуктів його переробки при зберіганні на зернових складах та зернопереробних підприємствах.

Наказ № 316 затверджує **норми природних втрат** (у %) залежно від:

- виду зерна (пшениця, жито, ячмінь, полба, овес, рис-зерно, гречка, просо, чумиза, сорго, кукурудза в зерні, кукурудза в качанах, горох, сочевиця, боби, квасоля, вика, соя, соняшникове насіння, інші олійні культури);
- типу сховища (на складі насипом, у тарі, в елеваторі, на обладнаному майданчику);
- способу (насипом чи в тарі) та строку зберігання.

Оформлення результатів інвентаризації

Документування результатів — це майже фінальний акорд інвентаризації, який передбачає **Інвентарний опис за формою № Інв-4с.-г.** (додаток 4 до п. 4.20 Методрекомендацій № 37). Перед тим, як його скласти, матеріально відповідальна особа підтверджує, що все зерно перевірили, внесли до опису й воно перебуває на місці зберігання. Цю інформацію фіксують у заключній розписці, яку містить Інвентарний опис.

Під час інвентаризації комісія спочатку заносить до опису **фактичну кількість зерна** й лише після завершення перевірки разом із працівником бухгалтерії — **облікову**.

Зразок заповнення Інвентарного опису за формою № Інв-4с.-г. наводимо в *Додатку 1*.

Відхилення фактичних даних від облікових заносять до **Звіряльної відомості результатів інвентаризації товарно-матеріальних цінностей за формою № Інв-18с.-г.** (додаток 18 до п. 13.1 Методрекомендацій № 37). Зразок заповнення цієї Звіряльної відомості наводимо в *Додатку 2*.

Бухоблік результатів інвентаризації

Висновки щодо розбіжностей між фактичною наявністю зерна та даними бухобліку, що навели у звіряльних відомостях, а також пропозиції щодо їх урегулювання **інвентаризаційна комісія** відображає в **протоколі**, який складають після закінчення інвентаризації та передають на розгляд і затвердження керівникові підприємства.

У протоколі наводять:

- причини нестач, втрат, лишків;
- пропозиції щодо заліку внаслідок пересортиці, списання нестач у межах норм природного убутку, понаднормових нестач

і втрат від псування зерна з зазначенням причин і заходів, що вжили щодо запобігання цим втратам і нестачам.

Протокол затверджує керівник **протягом п'яти робочих днів** після завершення інвентаризації.

Результати інвентаризації покажіть у бухобліку та фінзвітності того звітного періоду, в якому закінчили інвентаризацію на підставі затвердженого протоколу. Далі розберемо, як показати результати інвентаризації зерна. **Надлишки зерна включіть до доходів:** Д-т 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» — К-т 719 «Інші доходи від операційної діяльності».

Надлишки зерна оприбуткуйте на баланс:

- за чистою вартістю реалізації — для запасів, що підлягають реалізації;
- в оцінці можливого використання — якщо плануєте використовувати вирощене зерно для власних потреб підприємства (п. 2.14 Методрекомендацій № 2⁹).

Нестачу зерна в межах установлених норм природного убутку спишіть на витрати: Д-т 947 «Нестачі і втрати від псування цінностей» — К-т 27.

Норми природного убутку застосуйте, лише коли виявите фактичні нестачі, й після того, як проведете взаємозалік нестач і лишків зерна внаслідок пересортиці.

Якщо через пересортицю:

- **не маєте вартісних різниць** — записами на рахунках аналітичного обліку зернових культур проведіть взаємне зарахування;
- **лишки перевищують нестачу** — на суму різниці покажіть дохід від пересортиці за кредитом субрахунку 719 (п. 4, 5 розд. IV Положення № 879);
- **нестача перевищує лишки** — від'ємну сумову різницю віднесите на винних осіб (п. 5 розд. IV Положення № 879). Якщо винних комісія не встановить, сумову різницю розглядають як нестачу цінностей понад норми природного убутку (наднормативні втрати) за К-т субрахунку 947.

Взаємне зарахування лишків і нестач через пересортицю допускають лише щодо запасів однакового найменування і в тотожній кількості. Умова – лишки та нестачі утворилися за один і той самий період, який перевіряють, і в однієї й тієї самої МВО.

Нестачі понад норми природного убутку, втрати від псування цінностей спишіть з балансу (Д-т 947 — К-т 27) і віднесіть на рахунок винних осіб у розмірі, визначеному згідно з законодавством щодо незалежної оцінки: Д-т 375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків» — К-т 716 «Відшкодування раніше списаних активів».

⁹ Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені наказом Міністерства фінансів від 10.01.2007 № 2.

Якщо винних осіб не встановили, нестачу зарахуйте на позабалансовий рахунок 072. Позабалансом облікуйте нестачу поки не встановите винних осіб або слідчі органи не закриють справу про розкрадання чи знищення цінностей.

Оподаткування результатів інвентаризації

Аграрії, які сплачують податок на прибуток, — малодохідники та високодохідники — орієнтуються винятково на бухоблік. **Доходи збільшать об'єкт оподаткування** податком на прибуток (пп. 134.1.1 ПК). Податкових різниць операція не викликає.

У ПДВ-обліку лишки запасів не є об'єктом оподаткування, адже операція не є постачанням товарів / послуг (пп. 14.1.185, 14.1.191 ПК).

Лишки в обліку **єдинника третьої групи** збільшать дохід спрощенця в тому періоді, коли їх виявили (ІПК № 3418¹⁰). В аграрія-спрощенця, що перебуває на четвертій групі єдиного податку, лишки зерна збільшать загальний дохід (рядок 2 Розрахунку частки сільськогосподарського товаровиробництва) й зменшать агрочастку, що може вплинути на його перебування на четвертій групі наступного року.

Нестачі зерна, як у межах природних норм, так і поза ними в податково-прибутковому обліку, покажіть за правилами бухобліку. Жодних податкових різниць не виникатиме (ІПК № 2602¹¹, ІПК № 5491¹²).

У ПДВ-обліку контролери погоджуються з не нарахуванням ПДВ, коли нестача зерна виникла в межах установлених норм. Однак лише за умови, що вартість цих втрат увійде до вартості готової продукції, яка підлягає оподаткуванню (ЗІР, *категорія 101.04*; ІПК № 5345¹³). Тож, аби не сперечатися з податківцями, **закладіть норми природного убутку до калькуляції** ціни одиниці агропродукції.

Наднормативні нестачі зерна є негосподарським використанням. У періоді, коли виявили нестачу:

- нарахуйте ПДВ-зобов'язання на підставі підпункту «г» пункту 198.5 ПК, зважаючи на ціну придбання (п. 189.1 ПК);
- складіть зведену «компенсувальну» ПН із типом причини «13» не пізніше останнього дня такого звітного періоду.

Нестачі зерна не вплинуть на об'єктом оподаткування єдиним податком аграрія, який перебуває на третій групі. В **єдинника четвертої групи** дохід, що виникне у разі, коли винна особа відшкодує нестачі зерна, збільшить загальний дохід агровиробника та зіграє у зменшення частки сільськогосподарського товаровиробництва.

¹⁰ ІПК ДФС від 23.07.2019 № 3418/6/99-99-12-02-03-15/ІПК.

¹¹ ІПК ДПС від 21.08.2023 № 2602/ІПК/99-00-21-02-02-06.

¹² ІПК ДПС від 15.10.2025 № 5491/ІПК/99-00-21-02-02 ІПК.

¹³ ІПК ДПС від 07.10.2025 № 5345/ІПК/99-00-21-03-02 ІПК.

Висновки щодо розбіжностей між фактичною наявністю зерна та даними бухобліку, які навели у звіряльних відомостях, і пропозиції щодо їх урегулювання інвентаризаційна комісія відображає у протоколі, що складають після закінчення інвентаризації і передають на розгляд і затвердження керівникові підприємства.

Протокол затверджує керівник підприємства **протягом п'яти робочих днів** після завершення інвентаризації. Результати інвентаризації показіть у бухобліку та фінзвітності того звітного періоду, в якому закінчили інвентаризацію на підставі протоколу.

Додаток 1
Зразок заповнення Інвентаризаційного опису товарно-матеріальних цінностей

ТОВ «Хлібодар»
підприємство, організація
№ 3
склад, виробничий підрозділ

ф. № Інв-4с.-г.

ІНВЕНТАРИЗАЦІЙНИЙ ОПИС № 3
ТОВАРНО-МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ
дата складання 07.12.2025
пшениця м'яка III класу
балансовий рахунок, вид товарно-матеріальних цінностей

РОЗПІСКА

До початку проведення інвентаризації всі придаткові та видаткові документи на товарно-матеріальні цінності, здані в бухгалтерію, та всі товарно-матеріальні цінності, які надійшли на мою (нашу) відповідальність, оприбутковані, а які вибули – списані у видаток.

Матеріально – відповідальна (ні) особа (и)

комірник
посада

Сурко

Сурко К. Л.

Сурко

прізвище, ім'я, по батькові

підпис

На підставі наказу (розпорядження) від 25.11.2025 р. № 78/пр проведено зняття фактичних залишків цінностей за станом на 1 грудня 2025 р.

Інвентаризацію: почато 1 грудня 2025 р.
закінчено 7 грудня 2025 р.

При інвентаризації встановлено наступне: Продовження додатку № 4

№ з/п Рахунок	Товарно-матеріальні цінності найменування, вид, сорт, група	номенклатурний номер	Одиниця виміру код	Найменування	Ціна		Фактична наявність		За даними бухгалтерського обліку	
					кількість	сума	кількість	сума	кількість	сума
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	272	Пшениця м'яка III класу	—	Т	3200	400	400	1 280 000	380	1 216 000
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
РАЗОМ:										1 216 000

Разом по опису: кількість порядкових номерів	<u>один</u> прописом
Загальна кількість одиниць фактично	<u>одна</u> прописом
на суму грн. фактично	<u>один мільйон вісімсот тисяч грн 00 коп.</u> прописом
Голова комісії	<u>Директор</u> посада <u>Плищенко</u> підпис <u>ТИЩЕНКО О. Д.</u> прізвище, ім'я, по батькові
Члени комісії	<u>Головний технолог</u> посада <u>Мікулін</u> підпис <u>МІКУЛІН Д. Т.</u> прізвище, ім'я, по батькові
	<u>Економіст</u> посада <u>Сандуленко</u> підпис <u>САНДУЛЕНКО Л. Р.</u> прізвище, ім'я, по батькові
	<u>Бухгалтер</u> посада <u>Ларіонов</u> підпис <u>ЛАРІОНОВ Д. М.</u> прізвище, ім'я, по батькові

Всі цінності, перелічені в цьому інвентаризаційному опису з № 1 № 2, комісією перевірені в натурі в моїй (нашій) присутності і внесені в опис, в зв'язку з чим претензій до інвентаризаційної комісії не маю (не маємо). Цінності, які перелічені в описі, знаходяться на моєму (нашому) відповідальному зберіганні.

Матеріально-відповідальна (ні) особа (и)

Вказані в даному опису дані та підрахунки перевірів

комірник
посада

Сурко
підпис

«07» грудня 2025 р.

Додаток 2

Зразок заповнення Звірльної відомості результатів інвентаризації товарно-матеріальних і інших цінностей

_____

ТОВ «Хлібодар»
 підприємство, організація

_____

№ 3
 склад, виробничий підрозділ

ф. № Інв-18с.-г.

**ЗВІРЛЯНА ВІДОМІСТЬ
 РЕЗУЛЬТАТІВ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ТОВАРНО-МАТЕРІАЛЬНИХ І ІНШИХ ЦІННОСТЕЙ**

7 грудня 2025 року
 дата складання

На підставі наказу (розпорядження) від «25» листопада 2025 р.
 № 78/пр проведена інвентаризація фактичної наявності товарно-матеріальних і інших цінностей, які знаходяться на відповідальному зберіганні

_____ **Сурко** _____
 підпис прізвище, ім'я, по батькові

СУРКО К. Л.

Інвентаризацію: почато 1 грудня 2025 р.
 закінчено 7 грудня 2025 р.

При інвентаризації встановлено наступне:

№ з/п	Найменування товарно-матеріальних і інших цінностей	Одиниця виміру	Ціна	За даними				Результати інвентаризації			
				обліку		інвентаризації		лишки		нестачі	
				кількість	сума	кількість	сума	кількість	сума	кількість	сума
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Пшениця м'яка III класу	т	3200	380	1 216 000	400	1 280 000	20			

Бухгалтер

Ларіонов

З виведеними результатами згоден

_____ **Сурко** _____
 підпис матеріально-відповідальної особи

Олена Озерова,
керівник експертної групи Експертус Головбух, Київ

Річна інвентаризація – обов’язкова процедура перед річним фінзвітом. Жодна юрособа не має в цьому послаблень, у т. ч. підприємства, активи й документи яких розташовані на території активних або можливих бойових дій чи в окупації. Дозволено лише відтермінувати інвентаризацію. У таблиці – алгоритм інвентаризації активів та зобов’язань таких підприємств

Інвентаризація активів та зобов’язань на території бойових дій і ТОТ: чекліст для юрособи

Як діяти	Роз’яснення та нормативні підстави
З’ясуйте, на якій території перебувають майно і документи перед початком інвентаризації	Відтермінуйте інвентаризацію до часу, коли буде можливо безпечно та безперешкодно дістатися до активів і документів підприємства, що перебуває: <ul style="list-style-type: none"> – у зоні бойових дій; – на території активних та можливих бойових дій. Порада! Орієнтуйтеся на Перелік № 376 ¹ . Якщо в його графі 4 не зазначена кінцева дата – територія є зоною бойових дій
Зберіть документальні та інші свідчення, які доводять, що інвентаризаційна комісія не має доступу до активів і документів	Підтвердьте, що інвентаризаційна комісія не має безпечного доступу до активів через обстріли, руйнування, замінування, заборону пересуватися, неможливість фото/відеофіксації, відсутність персоналу. Доказами слугуватимуть: <ul style="list-style-type: none"> – листи, накази, рішення обласних військових адміністрацій, ДСНС, Нацполіції, комунальних служб; – наказ керівника про призупинення роботи підприємства / філії / структурного підрозділу, звільнення працівників, призупинення будь-яких господарських операцій; – фото і відео пошкоджень. Увага! Якщо підприємство продовжує функціонувати – відтермінувати інвентаризацію не зможете. Проведіть її в загальному порядку

¹ Перелік територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих російською федерацією, затверджений наказом Мінізв’язку громад від 28.02.2025 № 376.

Як діяти	Роз'яснення та нормативні підстави
Складіть документи, які посвідчать відтермінування інвентаризації	У наказі про проведення річної інвентаризації: — зазначте адресу підприємств чи підрозділу, що увійшла до Переліку № 376; — наголосіть про відсутність безпечного доступу до активів і документів, зробіть посилання на документальні докази; — викладіть рішення про перенесення інвентаризації та зазначте, що проведете її станом на перше число наступного місяця після того, у якому зникнуть перешкоди (п. 8 розд. I Положення № 879 ²); — призначте відповідальних осіб, які контролюватимуть відновлення доступу і зафіксують дату у службовій записці
Продовжуйте обліковувати активи і відображати у фінзвітності	Активи обліковуйте у складі активів підприємства за даними бухгалтерії (п. 12 Порядку № 419 ³). У жодному разі не списуйте їх з балансу! У Примітках до річної фінзвітності розкрийте інформацію про відсутність доступу до активів і первинних документів ⁴ . Оцініть ознаки зменшення корисності і застосуйте норми НП(С)БО 28 «Зменшення корисності активів». Порада! Передбачте можливість зменшити корисність необоротних активів в обліковій політиці та опишіть у Примітках до фінзвітності спосіб, оцінки та припущення
Продовжуйте амортизувати основні засоби (ОЗ) в бухгалтерському та у податково-прибутковому обліку	Якщо тимчасово не використовуєте ОЗ, але не вивели їх з експлуатації, в бухгалтерії продовжуйте нараховувати амортизацію. Увага! У бухгалтерії амортизацію призупиняють у разі поліпшення ОЗ або їх консервації. Якщо в бухгалтерії нараховуєте амортизацію, продовжуйте її нараховувати і в податковому обліку (ЗІР, категорія 102.05)
Не нараховуйте компенсувальних ПДВ-зобов'язань	Компенсувальних зобов'язань за пунктом 198.5 Податкового кодексу України (ПК) не нараховуйте, оскільки тимчасово не використовуєте активів у господарстві. Умова – невикористання активів зумовлене відсутністю доступу до них через форс-мажорні обставини
Проведіть інвентаризацію, коли відновите доступ до активів і документів	Інвентаризацію проведіть станом на перше число наступного місяця після того, в якому відновився доступ (п. 8 розд. I Положення № 879). Результати інвентаризації проведіть в обліку в періоді, коли завершили інвентаризацію (п. 3 розд. IV Положення № 879). Коригувати показники минулорічних звітів не потрібно!

² Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879.

³ Порядок подання фінансової звітності, затверджений постановою КМУ від 28.02.2000 № 419.

⁴ Лист Міністерства фінансів України від 10.10.2022 № 41010-06-62/23254.

управління ризиками

Тримайте другу частину інтерв'ю з Президентом ФПБАУ Петром Кричуном. Дізнайтеся, які професійні сертифікації – національні та міжнародні – діють наразі в Україні, з якої сертифікації краще почати молодим фахівцям і чи є українські сертифікати, які співвідносяться з міжнародними аналогами

Інтерв'ю з президентом ФПБАУ: чому профсертифікація – найкраща інвестиція для бухгалтера

Які національні та міжнародні сертифікації зараз діють в Україні? Хто проводить таку сертифікацію?

Петро Кричун: Ландшафт професійних сертифікацій для бухгалтерів є досить різноманітним. Він пропонує як національні програми, що враховують специфіку українського законодавства, так і міжнародно визнані кваліфікації, що відкривають двері до глобального ринку праці. Кожен тип сертифікації орієнтований на різні кар'єрні цілі.

Національні сертифікації. Мабуть, основним гравцем на цьому полі все ж є Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України (ФПБАУ). Вона є неурядовою самоврядною організацією з добровільним членством і проводить власні програми сертифікації, розроблені для українських бухгалтерів з урахуванням національних стандартів та законодавства. Програма має назву *CPA Ukraine*. Цікавий факт: наші екзамени зараховуються АССА, екзамени АССА зараховуються ОСНАД для претендентів на аудиторів, але наші екзамени поки ОСНАД не визнає. Але така вже українська реальність: нам ОК визнавати

Петро Кричун — президент ФПБАУ, засновник проекту «Центр Податкових Консультаций», викладач бізнес-школи «МІМ-Київ», CFO агро-груп та бізнес-консультант з питань управлінської та фінансової звітності, оподаткування та права, канд. екон. наук, МВА, Київ

доказом знання міжнародних стандартів фінансової звітності сертифікати трьох іноземних організацій і не визнавати таким доказом сертифікат ФПБАУ, яка є єдиним в Україні дійсним членом ІФАС, яка перекладала українською мовою Міжнародні стандарти фінансової звітності, Міжнародні стандарти освіти, Кодекс етики професійного бухгалтера та як член МФБ всю свою діяльність майже 30 років поспіль (у 2026 році, до речі, буде 30 років ФПБАУ) організовує пропагування міжнародних стандартів та їх навчання бухгалтерів, аудиторів.

Щодо міжнародних сертифікацій. Їх багато. Українські фахівці мають доступ до низки провідних кваліфікацій, які є популярними по всій Європі. До найвідоміших належать:

- АССА (*the Association of Chartered Certified Accountants*) — з фокусом на міжнародну звітність, аудит та корпоративне управління;
- СІМА (*the Chartered Institute of Management Accountants*) — зосереджена на управлінському обліку, бізнес-стратегії та прийнятті рішень;
- ІСАЕВ (*the Institute of Chartered Accountants in England and Wales*) — одна з найстаріших і найпрестижніших кваліфікацій з глибоким технічним фокусом;
- СРА (*Certified Public Accountant*) — провідна кваліфікація у США з глобальним визнанням.

Ці програми проводяться відповідними, наголошую, професійними організаціями і, як правило, мають на меті підтвердження знань у сферах міжнародних стандартів фінансової звітності, управлінського обліку, аудиту та корпоративних фінансів.

Чому сертифікація стає все більш важливою для українських бухгалтерів?

П. К.: У сучасному світі попит на сертифікованих фахівців стрімко зростає. Це зумовлено глобалізацією економіки, поглибленням міжнародної інтеграції та зростаючою потребою бізнесу в більшій фінансовій прозорості та довірі з боку інвесторів, партнерів і регуляторів. Для українських бухгалтерів цей тренд теж є актуальним.

Можна виділити три ключових фактори, що підкреслюють важливість сертифікації.

1 Європейська інтеграція та гармонізація. Зближення економічних та правових систем України з ЄС вимагає, щоб професійні кваліфікації українських фахівців були прозорими та порівнянними з європейськими. Національна рамка кваліфікацій, співвіднесена з Європейською рамкою, робить українські дипломи та сертифікати зрозумілими для європейських роботодавців, що є критично важливим для професійної мобільності та визнання.

2 Перехід на міжнародні стандарти. Широке впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) в Україні вимагає від бухгалтерів глибоких спеціалізованих знань. Ця тенденція стосується не лише приватного сектору, а й є майбутньою реальністю для державних підприємств. Вищезазвані сертифікації, такі як АССА, спеціально розроблені для формування та підтвердження експертизи саме у сфері МСФЗ. Наявність такого сертифіката є доказом того, що фахівець володіє необхідними компетенціями. Сертифікація ФПБАУ СРАUkraine з часом, вірю, виконуватиме таку ж роль на міжнародному рівні, ми працюємо над визнанням.

3 Підвищення довіри та кар'єрні переваги. Сертифікація є формальним підтвердженням високого рівня знань та професійної етики. Це підвищує довіру з боку роботодавців, клієнтів та інших зацікавлених сторін. Для самого фахівця це відкриває шлях до кращих кар'єрних перспектив, вищого потенціалу заробітку та можливостей для працевлаштування як на вітчизняному, так і на міжнародному ринках. Чому формальним? Та тому що сертифікат не є гарантією професійності, але, як мінімум, свідчить про те, що фахівець приклав зусилля для свого професійного розвитку та реального отримання знань в професійній тематиці. З іншого боку, я знаю десятки класних фахівців, які не мають жодного сертифіката, але, як на мене, є талантами нашої професії.

І тим не менше варто визнати, що професійна сертифікація поступово перетворюється

з особистої переваги на професійну необхідність в умовах дедалі більш взаємопов'язаної економіки.

До речі, про професійне визнання для членів ФПБАУ. Сертифікати нашої Федерації співвідносяться з міжнародними не через пряму еквівалентність, а через **застосування стандартів та визнання їхньої методології** (як у випадку з *CPAUkraine*) та зарахування іспитів в кваліфікації АССА, ІСАЕВ, визнання Сертифіката першого (базового рівня) як в кваліфікації АІА (*Association of International Accountants*) та Канадської професійної організації *CPACanada* та інші.

Ми пишаємось, що сертифікація ФПБАУ *CPAUkraine* допомагає нашим членам не тільки на українському ринку праці, але далеко за межами країни.

З яких сертифікацій, на Вашу думку, найкраще починати молодим фахівцям?

П. К.: В ідеалі спершу треба знайти роботу за спеціальністю, отримати перший професійний досвід. Щоб зрозуміти, чи це ваше. Але із навчанням не зволікати, адже малоімовірно, що після вузу ви одразу готові стати лідером в професії. Найкращим стартом у світі професійної сертифікації є програма, яка пропонує структурований шлях навчання.

Я би порадив для молоді, яка на старті входування в бухгалтерську професію, ставати членом професійної організації як ФПБАУ, долучатись до усіх заходів, які проводяться як підвищення кваліфікації, та зрозуміти, що обрати на майбутнє — чи національну сертифікацію, чи міжнародну.

1 Пропонуємо молоді долучитись до першої ланки сертифікації ФПБАУ *CPAUkraine* «Бухгалтер у бізнесі. Виконавський рівень».

Існують вимоги допуску до сертифікації:

- бути членом ФПБАУ;
- мати один рік практичної діяльності;
- скласти кваліфікаційні іспити (Фінансовий облік; Управлінський облік, Правове забезпечення бізнесу);

- підтвердити комп'ютерну грамотність (Цифрограм 1.0 для першого рівня сертифікації);
- пройти онлайн курс «Етика професійного бухгалтера» (на платформі *KWIGA* <https://cpa-ukraine.kwiga.com/courses/etika-profesiinogo-buglatera>);
- отримати сертифікат І рівня за програмою *CPAUkraine*.

Без перебільшення, на українському ринку праці цей сертифікат буде перевагою. До речі, цей сертифікат буде й в нагоді на міжнародному рівні.

Такий підхід дозволяє поступово будувати фундаментальні знання, перш ніж переходити до складніших стратегічних компетенцій, що є запорукою глибокого та системного розуміння професії.

2 Для фахівців, які мають міжнародні амбіції або прагнуть працювати у компаніях, що звітують за МСФЗ, варто розглянути глобальні кваліфікації з багаторівневою структурою. Як варіант — АССА, але вище я казав що сертифікацій є більше. Програма АССА має прогресивні рівні (наприклад, *Applied Knowledge, Applied Skills, Strategic Professional*), що дозволяє кандидату систематично розвивати навички починаючи з основ і закінчуючи складними стратегічними питаннями.

Знову ж таки, цей шлях дуже умовний, у всіх буде свій власний шлях в професію. Молодим фахівцям варто обирати те, що відповідає їхнім довгостроковим кар'єрним цілям — чи то робота на внутрішньому ринку, чи вихід на міжнародну арену. Також важливо віддавати перевагу програмам з чіткою прогресивною структурою, яка забезпечить послідовний професійний розвиток. Ну і, власне, розуміти, ким вони хочуть стати в професійному житті. Адже залежно від цілей, бажань та потреб шляхи будуть різними.

Наскільки українські роботодавці цінують і визнають національні та міжнародні сертифікати?

П. К.: Хоча в Україні не проводилося комплексних опитувань щодо ставлення роботодавців

до сертифікації, орієнтація на глобальні тренди та вимоги у вакансіях дозволяє зробити деякі висновки.

Сертифікація є формальним знаком того, що фахівець володіє знаннями, які відповідають сучасним вимогам та законодавству. Роботодавці розглядають це як гарантію якості та надійності кандидата.

Зараз зростає попит на фахівців з вузькою експертизою, наприклад, у сферах злиття та поглинання (M&A), ESG-стандартів та звітності або роботи в компаніях, що швидко зростають. Міжнародні сертифікати часто свідчать про наявність таких спеціалізованих знань, хоча і не гарантують їх. Адаже знання потрібно поновлювати та тримати актуальними.

Вакансії для фінансових спеціалістів зазвичай вимагають наявності вищої освіти та кількох років досвіду. Професійна сертифікація є наступним логічним етапом у формалізації професійного розвитку, що демонструє прагнення кандидата до досконалості.

Таким чином, хоча оцінка може відрізнитися залежно від компанії, загальний тренд на впровадження МСФЗ, європейську інтеграцію та посилення корпоративного управління свідчить про те, що як національні, так і міжнародні сертифікати все більше цінуються. Вони є надійним індикатором компетентності, дотримання етичних стандартів та відданості професії.

Але в цьому місці варто також повернутися до реальності. Ну не будуть всі бухгалтери та аудитори працювати в глобальних, міжнародних, складних холдингових структурах із прозорими корпоративними та кадровими політиками. Більшість буде працювати в українському бізнесі, де з усіма такими політиками проблема. І в таких бізнесах наявність сертифіката у бухгалтера не матиме вже такого значення. Але, на жаль, і потрапити у «вищу лігу» без сертифіката шансів ще менше. Тим не менше, у професії також зустрічаються таланти, які не мають жодного сертифіката, але, безсумнівно, є фахівцями найвищого рівня.

Які українські сертифікати співвідносяться з міжнародними аналогами?

П. К.: Складне питання, знову потрібно повернутися до того, ми говоримо про добровільну професійну сертифікацію чи про співвідношення українських та іноземних професійних кваліфікацій.

1 Якщо говорити про **професійну кваліфікацію**. Основним інструментом для порівняння є процес співвіднесення Національної рамки кваліфікацій України (НРК) з Європейською рамкою кваліфікацій (ЄРК) (*European Qualifications Framework — EQF*). На практиці це означає, що українська кваліфікація (наприклад, диплом університету або професійний сертифікат), якій присвоєно певний рівень НРК, стає зрозумілою в усій Європі на відповідному рівні ЄРК. Це створює єдину мову для порівняння рівня кваліфікацій, а не їхнього змісту. Але це й сприяє вільній міграції трудових ресурсів по території ЄС.

2 Якщо говорити про **добровільну професійну сертифікацію** бухгалтерів, то у кожній професійної організації є свої правила та умови видачі сертифікатів. Тож тут має значення взаємовизнання сертифікатів. Таке взаємовизнання вдається створювати, якщо, наприклад, профорганізації двох країн в своїх сертифікаційних програмах дотримуються Міжнародних освітніх стандартів. Членство українських професійних організацій, таких як ФПБАУ, у Міжнародній федерації бухгалтерів зобов'язує їх дотримуватися Міжнародних освітніх стандартів. Це гарантує, що освітні програми та етичні принципи таких організацій відповідають глобальним еталонам якості. Це створює ще один рівень відповідності, заснований на стандартах якості та професійної етики. Тому ми намагаємося працювати із іншими організаціями в питаннях взаємовизнання. Але ось що цікаво: уже саме членство в такій організації як ФПБАУ, яка як дійсний член МФБ свою діяльність організовує з орієнтацією виключно на міжнародні стандарти, часто спрощує шлях до локальних сертифікацій в інших країнах. Приклади я згадував вище.

Отже, хоча прямого еквівалента між сертифікатами поки немає, система рамок кваліфіка-

цій, що розробляється, та міжнародних стандартів поступово робить їх більш прозорими і порівнянними на міжнародному рівні.

І наостанок. Проєкт змін до Закону про бухоблік передбачає, що державні підприємства та компанії, де понад 50% акцій належать державі, зобов'язані будуть вести облік і звітність за МСФЗ. Що б Ви порадили бухгалтерам таких підприємств? Чи буде для них обов'язковим професійний сертифікат, що підтверджує знання МСФЗ? Можливо, їм варто вже підбирати для себе навчання, щоб здати відповідні іспити для здобуття сертифікації?

П. К.: Я не вірю в ідею, що всім компаніям потрібні МСФЗ. Точніше, так: ми або повністю починаємо використовувати в українській обліковій практиці МСФЗ, як це, наприклад, зробили в ОАЕ, Грузії, або, раз ми вже визнаємо потребу мати локальні НП(С)БО, говоримо, що МСФЗ — для окремих груп підприємств. Власне, як це і є зараз. Але державні підприємства мають застосовувати МСФЗ, якщо вони є учасниками якихось інвестиційно-економічних відносин із іноземними організаціями. Тобто коли є ті іноземні користувачі (інвестори, партнери тощо), яким ця звітність потрібна для прийняття якихось інвестиційних рішень чи для контролю за використанням їхніх ресурсів. А ідея взяти і ось просто так всіх зобов'язати використовувати МСФЗ виглядає чуть поспішною. Для багатьох держпідприємств це настільки стратегічний зсув, що вимагає не лише фундаментального підвищення кваліфікації фінансових фахівців, а значить — перенавчання або заміни кадрів, а й, що головне, — досить суттєвих ресурсних витрат. Я думаю, що нелогічно витрачати ресурси підприємств, ефективність діяльності яких чи потреба в існуванні яких часто під питанням. Звісно, це моя суб'єктивна думка.

Наразі ж очікується, що законопроєкт зобов'яже державні підприємства та компанії з державною часткою понад 50% впровадити

МСФЗ. Цей закон, імовірно, не вимагатиме обов'язкової наявності конкретного сертифіката. Але сама вимога використовувати МСФЗ фактично створює професійний імператив для підтвердження своєї компетентності. Багатьом бухгалтерам держпідприємств доведеться вчитися.

У цьому контексті професійна сертифікація з МСФЗ є найбільш прямим і надійним способом продемонструвати необхідні знання керівництву, аудиторам та державним регуляторам. І, можливо, в цій частині справдяться ті страхи, про які зараз гудить професійна спільнота. Адже ідея виділити в окрему «касту» бухгалтерів суспільно значимих і державних підприємств, впровадити для них елементи обов'язкової державної сертифікації, ймовірно, в якійсь формі монополізувати їх позитивне професійне навчання, вести їхній окремий реєстр і т. п., — все по типу того, як це відбувається з аудиторами, — точно вже витає в повітрі владних кабінетів. Утім, буде видно.

Ось кілька практичних порад для бухгалтерів держсектору на сьогодні.

Не чекайте на затвердження закону. Перехід на МСФЗ — це складний і тривалий процес, який вимагає значної підготовки. Починати потрібно заздалегідь, щоб уникнути поспіху та помилок. Ну і знання — це завжди добре.

Почніть пошук програм навчання та сертифікації вже сьогодні. Дослідіть доступні курси з МСФЗ, провайдерів, на щастя, багато.

Оцініть свій поточний рівень знань. Проведіть самооцінку, щоб виявити прогалини у знаннях, і оберіть програму, яка найкраще відповідає вашим потребам, — чи то базовий курс, чи поглиблене вивчення.

Проактивне здобуття сертифікації з МСФЗ — це важливий і далекоглядний крок для будь-якого бухгалтера не лише в окремо взятому секторі. Знання завжди роблять нас кращими і ще ціннішими як фахівців. А когось ще й забезпечать збереження робочого місця та професійну актуальність, якщо раптом ваше підприємство стане на шлях застосування міжнародних стандартів. А це, до речі, буває не тільки в державних підприємствах.

Головбух Агро

№ 24 (144) від 22.12.2025

Виходить із листопада 2019 року

0 44 586 56 06

0 800 21 12 20

shop.expertus.media

buhplatforma.com.ua

Продуктовий директор

Експертус Головбух

Альона Любанова

Головний редактор,

відповідальний за випуск

Наталія Дубчак

dubchak@expertus.media

Над випуском працювали

Олена Озерова

Ганна Чернишова

Олена Сердюк

Ольга Гонтаренко

Микола Кирильчук

Ірина Константинова

Олена Коваленко

Дизайн та верстка

Тетяна Атрощенко,

Ігор Пальчевський

Редакція не несе відповідальності за зміст рекламних матеріалів.

Позиція редакції може не збігатися з позицією автора.

Передрук матеріалів журналу

«Головбух Агро», будь-яке їх цитування, публікація їх анотованих оглядів допускаються лише з письмового дозволу продуктового директора.

Підписано до друку 22.12.2025

Розповсюджується лише за передплатою, яку можна оформити в редакції

© Цифрове видавництво Експертус,
2025

Приклади, форми і зразки документів, наведені у цьому номері журналу «Головбух Агро»

Алгоритм аудиту рядків Розрахунку сільгоспчастки	12
Інвентаризація активів та зобов'язань на території бойових дій і TOT: чекліст для юрособи	41
Інвентаризація зернових	
Зразок заповнення:	
• Звіряльної відомості результатів інвентаризації товарно-матеріальних і інших цінностей	40
• Інвентаризаційного опису товарно-матеріальних цінностей	38
Мінімальна зарплата і прожитковий мінімум у 2026 році: як зміняться показники	
Максимальний та мінімальний ЄСВ	8
Максимальні та мінімальні суми лікарняних і декретних	6
Мінімальна зарплата і прожитковий мінімум	3
Мінімальні та максимальні аліменти на дитину	7
ПСП для працівників із дітьми	9
Розміри неоподатковуваних доходів працівників	10
Розміри податків та ЄСВ для ФОПів-єдинників	11
Розміри ПСП	9
Як забезпечити бухгалтера електроенергією та інтернетом	29

Експертус ГОЛОВБУХ

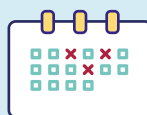
Готові рішення для бухгалтера
в усіх робочих ситуаціях

Податки та збори • Документообіг • Господарські операції • Бухоблік
Бухпроведення • Оплата праці та соцвиплати • Кадри для бухгалтера
Звітність • Перевірки та відповідальність

Спробуйте Систему в дії
gb.expertus.com.ua

Персональні
консультації
без обмежень

Інтерактивний
календар
бухгалтера

Форми, зразки
документів

Електронні версії
професійних
журналів і книг

Безплатні
вебінари
щомісяця

Навігатори,
сервіси, словники,
калькулятори

ВИЩА ШКОЛА
ГОЛОВБУХА

Будьте завжди
на крок попереду

Національна сертифікація головбуха медичного КНП

Три місяці
навчання online

Підсумковий
тест

Сертифікат
про підвищення кваліфікації
від НЮУ ім. Ярослава Мудрого

Забронюйте місце на навчання

0 800 21 12 20 | shop.expertus.media